

MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet

**TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI TENDENCIÁK
VIZSGÁLATA EGRSZALÓK PÉLDÁJÁN KERESZTÜL**

TDK dolgozat

Készítette:

Tóth Borbála

IWMMHJ

Vidékfejlesztési agrármérnöki, alapképzés
nappali tagozat

Szent István Campus

Konzulensek:

Urbánné Malomsoki Mónika

Tanszéki mérnök, MATE SZIC VFGI VTT

Lőrinc Balázs

PhD hallgató, MATE GRTDI

Gödöllő

2022.

TARTALOMJEGYZÉK

1.	BEVEZETÉS	3
2.	CÉLKITÚZÁS.....	4
3.	SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS.....	5
3.1.	A VIDÉKFEJLESZTÉS HELYE A TÉRTUDOMÁNYOKBAN	5
3.2.	A HELYI GAZDASÁGFEJLESZTÉS ÉS ENDOGÉN FEJLESZTÉS TENDENCIÁI	8
3.3.	A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ÉS A VIDÉKI TURIZMUS KAPCSOLATRENDSZERE	13
3.4.	AZ EGRI JÁRÁS ÉS EGRSZALÓK BEMUTATÁSA.....	16
3.4.1.	AZ EGRI JÁRÁS BEMUTATÁSA	16
3.4.2.	EGRSZALÓK TÖRTÉNELME ÉS FÖLDRAJZI ELHELYEZKEDÉSE	18
3.4.3.	EGRSZALÓK NÉPESSÉGE.....	19
4.	ANYAGOK ÉS MÓDSZEREK.....	21
4.1.	A SZEKUNDER MUTATÓRENDSZER ÉS A MÓDSZERTAN BEMUTATÁSA	21
4.2.	A PRIMER KUTATÁS MÓDSZERÉNEK BEMUTATÁSA	22
5.	EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK	23
5.1.	A NÉPESSÉGSZÁM VÁLTOZÁSÁNAK TENDENCIÁI ÉS A KORSTRUKTÚRA VIZSGÁLATA EGRSZALÓKON	23
5.2.	A MUNKAERŐPIACI ÉS GAZDASÁGI TRENDEK VIZSGÁLATA EGRSZALÓKON.....	31
5.3.	SWOT-ANALÍZIS EGRSZALÓK PÉLDÁJÁN KERESZTÜL.....	36
5.4.	KÖVETKEZTETÉSEK ÉS A HIPOTÉZISEK MAGYARÁZATA	38
6.	ÖSSZEFOGLALÁS.....	41
7.	IRODALOMJEGYZÉK	43
8.	ÁBRA- ÉS TÁBLÁZATJEGYZÉK.....	46

1. BEVEZETÉS

Az egyes települések komplex vizsgálata hosszú múltra tekint vissza hazánkban. Kétségtelen, hogy napjaink egyik legmeghatározóbb és egyben legizgalmasabb kérdése, hogy milyen lehetőségei vannak a különböző települések fejlesztésének és ezáltal hogyan változnak az egyes társadalmi és gazdasági tényezők. Egy igen összetett, de ugyanakkor nagyon érdekes kérdéskört vizsgállok meg dolgozatomban, hiszen a kutatás célja, hogy feltérképezsem a különböző gazdasági és társadalmi tényezők változását, illetve, hogy bemutassam, hogy hogyan alakult és változott meg Egerszalóknak a helyzete, ahol a meglévő hőforrás településfejlesztésre gyakorolt hatása kiemelkedőnek tekinthető.

Témám kiválasztására több tényező is hatással volt. Egyrészt Egerszalók lakóhelyemtől, Egertől alig 5 km távolságra található, így a témaválasztásomban nagy szerepet játszott a településhez való kötődésem, a település természeti viszonyainak, illetve társadalmi és gazdasági helyzetének alaposabb megismerése, valamint a terület- és vidékfejlesztéssel kapcsolatos ismereteim bővítésének a lehetősége is. Másrészt kiemelten érdeklődöm a település fejlődése, valamint a jövőbeli fejlesztési lehetőségei iránt. Véleményem szerint potenciális lehetőségeket rejt a település nemcsak természetvédelmi és idegenforgalmi szempontból, hanem mint az egri agglomeráció egyik fontos, meghatározó jelentőséggel bíró települése is.

Kiindulva a bevezető gondolatokból, illetve az eddigi tanulmányaim alatt szerzett ismeretekből, megfogalmazható, hogy a vidékfejlesztés terén megjelenő tevékenységeket és lehetőségeket alapvetően befolyásolják a helyi természeti, illetve társadalmi adottságok. Értekezésemben ezért a helyi gazdasági és társadalmi tendenciák elemzése, illetve a helyi gazdasági és turisztikai fejlesztések vizsgálata kiemelt szerepet kap. További céljaim között szerepel a hőforrás – mint természeti erőforrás – Egerszalók fejlődésére gyakorolt hatásainak feltérképezése, továbbá, hogy mennyire fejlődőképes egy Egerszalók méretű község a XXI. században.

Minden település számára elengedhetetlenül fontos a fejlődés, hiszen a több munkahelyet biztosító és változatos szórakozási, kulturális, sportolási és egyéb lehetőséget kínáló település népességmegtartó ereje magasabb, a fiatalok szívesebben maradnak a községben, ugyanakkor más települések lakosai is bátran vásárolnak ingatlant és telepednek le. Emellett a befektetni vágyók egy fejlett településen szívesebben alapítanak vállalatokat, hozzájárulva a település tökevonzó képességének erősítéséhez. Bízom abban, hogy a téma feldolgozásával, a település minél szélesebb körű megismerésével és tanulmányozásával, valamint a dolgozat megírásával olyan tudásra tudok szert tenni, amelyet hasznosítani tudok a jövőben.

2. CÉLKITŰZÉS

A hazai – főként – vidéki települések esetében az endogén (belső) erőforrásokra alapozott településfejlesztés számos lehetőséget biztosít, illetve kitörési lehetőségként jelenik meg, amely segítségével a rurális területek gazdasági felzárkózása elérendő célként fogalmazható meg. A fenti megállapításból kiindulva választottam e témát, hogy rávilágítsak hazánk egyedülálló természeti képződménnyel rendelkező településének, Egerszalóknak az endogén erőforrásaiban rejlő sikerére és fejlődési lehetőségeire. Dolgozatom célja továbbá, hogy Egerszalók komplex elemzését elvégezzem számos társadalmi és gazdasági indikátor segítségével, ezzel is alátámasztva a település kiemelt jelentőségét a térségben.

Szakmai ismereteimre alapozva, illetve a térség gyakori látogatása alapján az alábbi kutató kérdéseket fogalmaztam meg:

1. Miért lehet vonzó település Egerszalók a letelepedni, kirándulni vágyó emberek és a cégek, vállalatok számára?
2. Milyen irányú és mértékű népesedési tendenciák jellemzők Egerszalókra?
3. Milyen munkaerőpiaci és a gazdasági helyzetkép jellemzi a vizsgált települést és környezetét?
4. Milyen további lehetőségeket, fejlesztési területeket rejt a település a XXI. században?

A megfogalmazott felvetések alapján az alábbi hipotéziseket fogalmaztam meg a kutatást megelőzően:

- H1:** Az elmúlt évtizedben Egerszalók népességnövekedési tendenciái pozitív irányúak, így a népesség száma folyamatosan növekszik.
- H2:** A munkaerőpiaci és gazdasági mutatók alapján Egerszalók versenyképesebbnek bizonyul az Egri járás és Heves megye aggregált értékeinél.
- H3:** Egerszalók turisztikai szempontból kiemelt jelentőségű településnek bizonyul hazánkban.

A kutatási témához leginkább kapcsolódó szakirodalmi áttekintés után a dolgozatban megjelölt módszerek segítségével mutatom be vizsgálatom eredményeit, majd ezek értékelését követően a felállított hipotézisemet magyarázom.

3. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

A pályamunka e fejezetében a kutatási témához kapcsolódó, relevánsnak ítélt hazai és nemzetközi szakirodalom feldolgozását hajtom végre a vidékfejlesztés tértudományokban betöltött szerepén, a helyi – endogén – gazdaságfejlesztés lehetőségein, a településfejlesztés és a turizmus kapcsolatrendszerén, illetve a vizsgált település, Egerszalók és járásának, az Egri járásnak bemutatásán keresztül. Véleményem szerint egy vidék- és településfejlesztési fókuszú dolgozat esetében elengedhetetlen ezen tényezők vizsgálata és alapos megismerése.

3.1. A VIDÉKFEJLESZTÉS HELYE A TÉRTUDOMÁNYOKBAN

A különböző társadalmi és gazdasági tényezők, illetve azok változásainak területi vizsgálata kétségtelenül a vidékfejlesztés és a tértudományok magas prioritással bíró tématerületei. Emellett az is kiemelendő, hogy a mindennapi éltünkben folyamatosan kapcsolatban vagyunk a térrel és a térbeliséggel, gondoljunk csak a közlekedésre, az egyes településeken zajló gazdasági tevékenységekre, illetve azok versenyképességére vagy a népesedési – demográfiai tendenciákra. Ezen alapgondolatokból kiindulva a pályamunka e részében a vidékfejlesztés tértudományokban betöltött szerepét kívánom bemutatni.

Az Európai Unió összterületének közelítőleg 90%-a számít vidéki területnek, ahol a tagországok lakosságának több mint fele él. Ennek következtében az utóbbi években, évtizedekben a vidékfejlesztés egyre inkább központi szerepet kezdett betölteni a tagországok gazdaságpolitikájában és kiemelt jelentőségű szakpolitikai területté is vált egyben. A vidék fogalmának szerepe és helye a történelem folyamán folyamatosan változott, míg az élelmiszertermelő és ellátó funkcióját egyre inkább elvesztette és így szélesebb körű regionális tudománnyá vált a vidékfejlesztés (Káposzta – Tóth, 2013).

A vidék fogalmának pontos meghatározásával számos szakember foglalkozott, mind a külföldi, mind pedig a hazai szakirodalomban. Hazánkban az 1990-es években indult meg a vidék módszeres kutatása. A vidéki térség fogalmát először a Területfejlesztésről és Területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény használta, illetve határozta meg pontosan. Ezzel párhuzamosan – nemzetközi szinten – a vidékfejlesztés fogalma is megjelent és felértékelődött, hiszen egyre nagyobb szerepet kapott az országok gazdaságpolitikájában, illetve egyre nagyobb figyelmet fordítottak az egyes országok a vidéki értékek megőrzésére.

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) a vidékfejlesztés fogalmának magyarázatához egy dinamikus megközelítést ad. A fogalmi meghatározásba beletartozik a vidéki értékek megőrzése mellett, a városi és vidéki jövedelmek kiegyenlítése, az egyenlő hozzájárulás a társadalmi szolgáltatásokhoz és a munkahelyek megteremtéséhez (OECD,1998).

Az OECD fogalmi meghatározásához kapcsolódva Magyarországon elsőként a vidékfejlesztés fogalmát az Agrárprogram keretében definiálták: *„Videkfejlesztés alatt olyan komplex tevékenységet értünk, melynek végső célja, hogy a vidéki térségek – elsődlegesen társadalmi érdekből – a társadalomban betöltött gazdasági, ökológiai és szociális funkcióik ellátására tartósan képesek legyenek”* (Földművelésügyi Minisztérium, 1997, 13p.).

A nemzetközi, illetve az első hazai fogalommeghatározáson kívül számos más fogalma is megjelent a vidéknek, illetve a vidékgazdaságnak. Enyedi György (1975) szerint a gazdasági ágazatok között szükséges erősíteni a vállalkozói integrációt, ami a vidékfejlesztés egyik legfőbb célja, illetve egy tevékeny, életképes vidéki társadalom kialakítása is magas prioritásként fogalmazható meg (Enyedi, 1975).

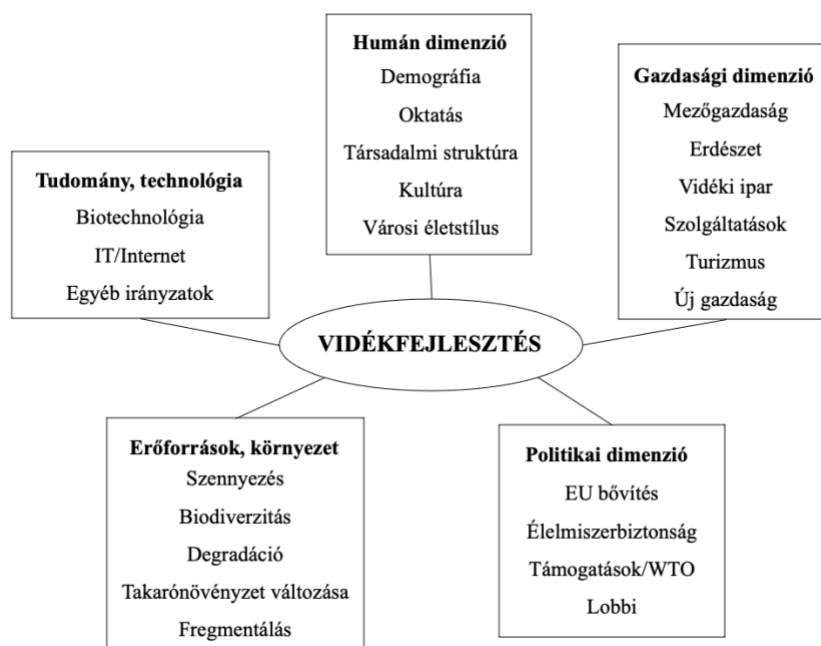
Udvardy Péter (2010) szerint a vidékfejlesztés olyan komplex tevékenység, melynek célja az, hogy a vidéki térségek képesek legyenek tartósan betölteni társadalmi, gazdasági ökológiai és szociális szerepeiket. Célként fogalmazza meg az elvándorlás megakadályozását, a munkahelyteremtés segítségét, az ott élők esélyegyenlőségének biztosítását és az életkörülményeinek javítását (Udvardy, 2010).

G. Fekete Éva (2013) álláspontja szerint a vidékfejlesztést a vidéki térségek változásában jelentkező tudatos, tervezett beavatkozásként kell értelmezni. A beavatkozás mögötti érdekek véleménye szerint lehetnek lokálisak, regionálisak és globálisak. Helyi szinten az adott vidéki térségekben élők életlehetőségeinek javítása a cél. Regionálisan, egy nagyobb térség erőforrásainak hatékonyabb hasznosítását tartja a legfontosabb célnak. Globális érdek, ha a globális környezeti egyensúly megőrzését tűzi ki céljának (G. Fekete, 2013).

Káposzta József (2020) megközelítésében a vidék fogalma folyamatosan átalakul, új szerepeket, funkciókat kap. Fejlődése során egyre több tértudományi terület kapcsolódott hozzá, mint például a centrum és periféria kutatások, területi – és társadalmi elemzések, valamint város – és vidékgazdasági kutatások. Így a vidékfejlesztés a mezőgazdasági termelés fejlesztése mellett magába foglalja az össztársadalmi fejlesztéseket (gazdasági, szociális, kulturális, ökológiai), amelyek a vidéken élők jóllétét és fejlődését biztosítják. Káposzta szerint mind a globalizáció, mind a lokalizáció meghatározó szerepet játszik a vidéki térségek

átalakulásában, mindkét tényező rejthet lehetőségeket, de jelenthet veszélyeket is. Ugyanakkor kiemeli, hogy figyelembe kell venni azt, hogy az adott térségben a globalizáció vagy a lokalizáció hatása válik-e erősebbé. A világgazdasági globális folyamatok következtében valóban változik a vidék szerepe és funkciója. Ezek a változások Nyugat-Európában már lezajlottak, hazánkban jelenleg is zajlanak és a térhasználat új módjai körvonalazódnak. A vidéki területek differenciálódnak, megerősödnek a szolgáltatások, valamint az ipar és a technológia egyre nagyobb teret hódít. Hazánkban is felbomlott már a hagyományos agrártársadalom, egyre szélesebb körű a vidéki lakosság esetén a nem agrárfoglalkozásúak aránya. Ezért a vidékpolitika újra-értelmezésének lehetőségein szükséges munkálkodni a jövőben, ugyanis nemzeti szinten nem is lehet más a cél, minthogy a vidékfejlesztés egy kiemelten fontos szakpolitika legyen (Káposzta 2020).

A vidékfejlesztés komplexitását és helyét a tértudományokban az **1. ábra** segítségével szemléltetem:

1. ábra: A vidékfejlesztés dimenziói

Forrás: Heilig G. K. (2002) alapján saját szerkesztés

Véleményem szerint a vidék és ehhez kapcsolódóan a vidékfejlesztés a mai, gyorsan változó világunkban kiemelt szerepet kell, hogy kapjon. Interdiszciplináris jellege miatt számos tudományterületet érint, nemcsak gazdasági, hanem jelentős innovációs, környezeti és társadalmi vonatkozásai miatt is. A Káposzta József által javasolt térbeli vidékfejlesztési program kidolgozását és megvalósítását elengedhetetlennek tartom. A program „(...) Az

emberek és a közösség értékeire építve, a hagyományokat ápolva, a táji és épített környezet értékeit megőrizve, a természeti erőforrásokkal fenntartható módon gazdálkodva, a mezőgazdaságot és a nem mezőgazdasági tevékenységet folytató vidéki vállalkozásokat fejlesztve nyújt esélyt a vidéki élet megbecsültségének és vonzerőjének helyreállítására, a vidéken élők életminőségének átfogó javítására, a vidék, és általa az ország felemelkedésére” (Káposzta, 2013, 76p.).

A szemléletváltás, a vidéki élet felértékelődése, az önellátó gazdálkodás felé való elmozdulás véleményem szerint kezdetét vette. Ehhez hozzájárult a COVID-19 világjárvány és a szomszédunkban folyó háború is. Az emberek nyitottabbak és elfogadóbbak lettek a vidéki élet irányába, a mezőgazdasági munkát sokan már értékteremtő tevékenységnek tekintik.

3.2. A HELYI GAZDASÁGFEJLESZTÉS ÉS ENDOGÉN FEJLESZTÉS TENDENCIÁI

Kiindulva a vidékfejlesztés alaptéziseiből és a rurális terek kutatásának, vizsgálatának felértékelődéséből szükségét érzem a helyi gazdaságfejlesztés és endogén fejlesztés tendenciáinak taglalását is. Kiemelendő ugyanis, hogy a hazai szakemberek közül, egyre többen vizsgálják, hogy mi lehet egy település gazdasági sikerének a kulcsa, milyen változások, folyamatok játszódnak le, milyen jövőkép várható, alakítható ki egy vidéki településen.

A helyi gazdaságfejlesztés az elmúlt évtizedekben viszonylag új kutatási és szakpolitikai területté vált, ugyanakkor fogalmát sokan és sokféle értelemben használják, így nincs rá általánosan elfogadott definíció, ami minden lényeges szempontot tartalmazna. Fontos viszont megemlíteni, hogy a helyi gazdaságfejlesztést el kell különíteni a településfejlesztés, területfejlesztés és az előző fejezetben tárgyalt vidékfejlesztés fogalmától (Áldorfai – Topa, 2015) (G. Fekete, 2005).

Bajmóczy (2011) megállapítja, hogy a helyi gazdaságfejlesztés a területfejlesztés részeként fogható fel, annak egy szűkebb része, ugyanis a területfejlesztés alapvetően három, társadalmi, környezeti és gazdasági dimenzióval foglalkozik és ezeknek a dimenzióknak az átfogó fejlesztése a fő feladata, míg a helyi gazdaságfejlesztés kizárólag a gazdasági dimenzióval foglalkozik és azon belül is csak az alulról jövő (bottom-up) kezdeményezésekre fókuszál. A helyi gazdaságfejlesztés tehát egy tudatos beavatkozást jelent a helyi gazdasági folyamatokba, azzal a céllal, hogy a helyben élők számára kedvezőbb helyzet jöjjön létre (Bajmóczy, 2011).

Czene – Ricz (2010) szerint a térségi erőforrások oldaláról a területfejlesztési beavatkozások két alapvető megközelítésben léteznek. Az egyik eset, amikor a hiányzó erőforrásokat kívülről

pótoljuk, tehát befektetőket vonzunk/telepítünk le vagy támogatásokat nyújtunk a helyi fejlesztésekhez. A másik eset arra alapoz, hogy feltárjuk a belső erőforrásokat és ezeket igyekszünk a leghatékonyabban hasznosítani, felkészítve erre a helyi szereplőket, hiszen a helyi vállalkozások szolgálják ki egyre nagyobb mértékben a lakosság szükségleteit. Ez a két megközelítés nem zárja ki egymást, sőt a helyes út a kettő ötvözete, kombinációja lehet a területfejlesztési gyakorlatban. Bebizonyosodott, hogy a létező problémákra gyakran nem lehet tartós, fenntartható megoldást találni tisztán külső erőforrások felhasználásával, ezért egyre fontosabbá válnak a belső (helyi) erőforrások a fejlesztések során, amik fenntartható módon új erőforrást/hozzáadott értéket teremtenek az adott területen (Czene – Ricz, 2010).

Mezei (2006) álláspontja, hogy a helyi gazdaságfejlesztés a helyi gazdaság életébe és folyamataiba való tudatos beavatkozás, amely külső és belső forrásokat egyaránt felhasználhat, és amelyet külső szereplők, például a központi kormányzat vagy a külföldi tőke kezdeményezhet. A legfontosabb azonban a helyi szereplők bevonása, akik a fejlesztési elképzelések kezdeményezői, támogatói, alakítói vagy alkalmazói lehetnek (Mezei, 2006).

Nagy (2018) megközelítésében a helyi gazdaságfejlesztés számos előnnyel jár, hiszen a lokalitásra, illetve az endogén erőforrások kiaknázására törekszik helyi munkahelyek és lehetőségek megteremtésével, ami által javulhat a vidéken élők életminősége, valamint a munkanélküliség, szegénység és egyenlőtlenség megszüntetésére alkalmazható megoldás lehet. Mindez természetesen csak akkor valósulhat meg, ha a helyi viszonyokat jól ismerő személyek szerepe felértékelődik és az egyes szereplők között szoros együttműködés alakul ki, hiszen az ő felelőségük, hogy helyesen kijelöljék a prioritásokat, a célokat és hozzájuk kiválasszák a megvalósítás eszközeit (Nagy, 2018).

Czene – Ricz (2010) nézetei szerint, humán, pénzügyi vagy infrastrukturális eszközökkel egyaránt támogatható a helyi gazdaság fejlesztés és akkor a leghatékonyabb, ha minél több eszközt és módszert alkalmazunk. Egy következetes programot akkor kaphatunk, ha az eszközök között nem állítunk fontossági sorrendet és egymásra épülnek, amit a **2. ábra** segítségével szemléltetnek:

2. ábra: A helyi gazdaságfejlesztés eszközei

Forrás: Czene – Ricz (2010) alapján saját szerkesztés

Mivel a helyi gazdaság a belső erőforrásokat a helyi közösség érdekében hasznosítja, ezért belső (endogén) erőforrásokon alapuló gazdaságnak is nevezhetjük. A gazdasági és társadalmi fejlődések hatására, az idő előre haladtával a vidékfejlesztési politika is elmozdult az endogén megközelítés felé (Czene – Ricz, 2010).

Terluin (2003) viszont leírja, hogy az 1970-es évekig a vidékfejlesztés terén az exogén megközelítés volt a jellemző, a legtöbb európai országban ezzel a megközelítéssel próbálták modernizálni az agrárszektor (Terluin, 2003).

Az **1. táblázat** a vidékfejlesztési modelleket mutatja be, ami különböző tényezők mentén összeveti az endogén fejlesztést az exogén fejlesztéssel.

Ehhez kapcsolódva Terluin (2003) véleménye szerint az endogén megközelítésben három irányzat figyelhető meg a vidékfejlesztés terén: a közösség vezérelt vidékfejlesztés, a vidéki térség kompetitív előnyeinek kialakítása az immobil erőforrásokban rejlő lehetőségek kiaknázásával, illetve közösségi fejlesztés kreatív rombolással (Terluin, 2003).

Ward és szerzőtársai (2005) egyértelműen megfogalmazzák, hogy melyek azok az alapvető feltételek, amelyek elengedhetetlenek a vidék hosszú távú fejlődéséhez. Véleményük szerint a helyi erőforrásokra, természeti adottságokra (éghajlat, termőföld minősége, környezet állapota) és a humán, illetve kulturális tőke különleges jellemzőire kell építeni (Ward et. al, 2005).

1. táblázat: A vidékfejlesztési modellek

TÉNYEZŐK	EXOGEN FEJLESZTÉS	ENDOGEN FEJLESZTÉS
Kulcstényező	Méretgazdaságosság és koncentráció	Helyi erőforrások (természeti, humán és kulturális) kihasználása a fenntartható fejlődésért
Dinamizáló tényező	Városi növekedési pólusok (exogén hajtóerők a vidéki terek esetében)	Helyi kezdeményezések és vállalkozások
Rurális területek funkciói	Élelmiszer és alapvető termékek a városi gazdaság kiszélesítéséért	Sokszínű, szolgáltatásokon alapuló gazdaság
Fő vidékfejlesztési problémák	Alacsony termelékenység és periférikusság	A térségek/csoportok korlátozott képessége a gazdaságba való bekapcsolódásra
A vidékfejlesztés fókusza	Mezőgazdasági modernizáció, munkaerő és tőke mobilitásának ösztönzése	Kapacitások fejlesztése (szakképzettség, intézmények, infrastruktúra) kirekesztés legyőzése

Forrás: Ward és szerzőtársai (2005) alapján saját szerkesztés

A táblázatból jól látható, hogy az endogén fejlesztés előtérbe helyezi a lokális elemeket, mint például a helyi erőforrásokat, helyi vállalkozásokat, a vidéki sokszínűséget és a helyi kapacitások fejlesztését, bővítését a negatív tényezők (pl. kirekesztés) leküzdése mellett.

Braithwaite (2009) új szemléletet hozott a térségi erőforrások rendszerébe. Hét tőketényezőt határozott meg, a korábbi tőkék mellett (gazdasági, épített, természeti, társadalmi, humán, kulturális) megjelenik nála a politikai tőke is. Megfogalmazásában ez befogadást, véleményt és hatalmat jelent, a közösség képességét, hogy hatással legyen az erőforrások elosztására és felhasználására. Mindezen tőketípusokat Braithwaite elemezte a rurális terek vonatkozásaiban is. Véleménye szerint ez a hét tőketípus beleillik az endogén fejlődés tényezőinek vizsgálatába (Braithwaite, 2009).

Capello (2011) megközelítése alapján egy térség fejlődéséhez elengedhetetlen a helyi gazdaság sikere, a külső információk és a tudás. Helyi vonatkozásban fontosnak tartja a társadalmi lehetőségeket, az egészséges környezetet, vagy éppen a színvonalas oktatást is (Capello, 2009).

Lengyel (2012) szerint endogén jellegűnek azok a fejlesztések tekinthetők, amelyek nem az örökölt, hozott tényezők, hanem a tudatosan kialakított helyi tényezőkön alapuló, alulról

szerveződő fejlesztések. Megfogalmazásában „(...) *endogén alatt a közgazdaságtanban az olyan tényezőket értjük, amelyek nem örökölték („nem Istentől valók”), hanem a gazdasági tevékenység által tudatosan hozták létre azokat. A regionális tudományban a régióon belül tudatosan kialakított, az egyedi helyi tényezőkon alapuló, alulról szerveződő, a helyi társadalom aktív részvételével zajló közösségi fejlesztéseket, akciókat tartjuk endogén jellegűnek*” (Lengyel, 2012. 145p.).

Káposzta (2014) is az endogén jellegű fejlesztés mellett érvel. Vizsgálja azt a kérdést, hogy mi lehet a hozadéka az ilyen jellegű fejlesztéseknek. Véleménye szerint, így olyan új hatások érhetnek egy területet melyek mentén:

- a térség természeti, környezeti, gazdasági, illetve humán adottságainak az átalakításával, egy új növekedést ösztönző egység jöhet létre;
- olyan gazdaságfejlesztési utak alakulhatnak ki, amelyek képesek a külső erőforrásokat a belső erőforrásokra építve bevonítani a térségbe;
- az így létrehozott munkahelyek által generált elköltethető jövedelem a térségben koncentrálódik, ezáltal csökken a társadalmi válság (elváándorlás, előregedő népesség), valamint a gazdasági és infrastrukturális leszakadás lehetősége;
- e tényezők integrálása mellett az érintett területek társadalmi-kulturális hagyományai és a lakosság növekvő részvétele a társadalmi döntéshozatalban olyan közösségfejlesztést indíthat el, amely kiaknáztatlan forrásokat szabadíthat fel.

Káposzta véleménye szerint az adottságok (természeti, környezeti, gazdasági, illetve humán) egységet alkotnak, amelyeket újra kell értékelni és ezeket a belső adottságokat figyelembe véve kell a külső forrásokat bevonni. Tehát egy térség endogén forrásait ki kell egészíteni az exogén tényezőkkel. Ennek következményeként a vidéki térségekben megindulhat a valós fejlődés nemcsak gazdasági, hanem társadalmi tekintetben is. Megfogalmazásában megjelenik a Braithwaite által bevezetett politikai tőke fogalma és szerepe is (Káposzta, 2014).

Munkám ezen fejezetében áttekintettem a külföldi és hazai szakirodalmak egy részét, amelyek a helyi gazdaságfejlesztés és az endogén fejlődéssel, illetve annak a rurális terekkel való kapcsolatával foglalkoznak. A hazai szakemberek a külföldi irodalom ismerete mellett, hazánk sajátosságait, jellemzőit figyelembe véve fogalmazzák meg a helyi gazdaságfejlesztésben és az endogén fejlesztésben rejlő lehetőségeket. A vidék szerepének fontossága, annak ereje és fejlesztése elengedhetetlen feladat kell, hogy legyen, hiszen napjainkban egyre jobban felértékelődnek a vidéki helyek mint lakóhelyek, illetve mint iparosításra is alkalmas térségek.

A rurális területeken folyamatos kell, hogy legyen a foglalkozási átrétegződés, a jövőképet elősegítő és támogató fejlesztés.

3.3. A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ÉS A VIDÉKI TURIZMUS KAPCSOLATRENDSZERE

A településfejlesztés az idő előrehaladtával nagyon szerteágazó tudománnyá vált, hiszen nemcsak az ehhez kapcsolódó fogalmakkal, település-felosztási módokkal, településfajtákkal foglalkozik, hanem a településhálózat fejlődésével, rendezésével és jövőjével is. Emellett számos társadalomtudományi ágazat foglalkozik a települések vizsgálatával, mint például az építészet, történettudomány, statisztika, igazgatás- és közgazdaságtudomány stb. (Tiner, 2008).

Farkas (2006) szerint a településfejlesztés magába foglalja a települési folyamatok befolyásolására irányuló tervezési és végrehajtási tevékenységeket. Valójában a településfejlesztés a területfejlesztés részének tekinthető, annak települési szinten való megvalósítása (Farkas, 2006).

Rechnitzer (2007) megközelítésében a településfejlesztés egy adott település helyi közösségének, életfeltételeinek és életkörülményeinek javítását szolgáló fejlesztési célok összessége. A fenntartható fejlődés érdekében tehát megteremti a település lakossága számára az életszínvonal növekedését és az életminőség javulásának egyensúlyi feltételeit. Olyan beavatkozások, döntések és tevékenységek együttese, melyek a település társadalmi és gazdasági erőforrásainak, környezeti minőségének, anyagi és humán ellátásának fejlesztését, valamint intézményi, szervezeti, strukturális viszonyainak megújítását, megváltoztatását jelenti (Rechnitzer, 2007).

László – Pap (2007) meglátása szerint az önkormányzatok csak egyre korlátozottabb mértékben lesznek képesek megfelelni a településfejlesztés fogalmában meghatározott tényezőknek. A településfejlesztés – bár valójában a mai napig nem született meg az önálló törvényi szabályozás – az önkormányzatok feladatkörei között szerepel. Véleményük szerint jól látszik, hogy a csökkenő „intézkedési jogosítványokkal” és a közös önkormányzati hivatalba kényszerülő települések, különösen a falvak, egyre kevesebb eséllyel tudják a településükön lévő településfejlesztéseket megvalósítani (László – Pap, 2007).

A településfejlesztés történeti sajátosságainak, nemzetközi és hazai gyakorlatainak részletes bemutatásától eltekintve, fontosabbnak tartom jelen témám szempontjából a településfejlesztéshez kapcsolódó turisztikai falufejlesztések vizsgálatát és a falusi turizmus

értelmezését. Véleményem szerint a magyar gazdaságnak, természeti, történelmi és kulturális örökségéből adódóan is meghatározó szektora, stratégiai jelentőségű ágazata a turizmus.

Felmerül viszont a kérdés, hogy a falusi turizmus, hol helyezkedik el az idegenforgalmi szakágak rendszerében?

Szabó és szerzőtársai (2017) szerint a turizmusban a nagy választóvonal a hagyományos, tömeges méretű tömegturizmus és a környezettel, a természettel és a helyi kultúrával harmóniában lévő és azt tiszteletben tartó alternatív formák között húzódik. Ez utóbbit a szakirodalomban gyakran lágy vagy szelíd turizmusnak nevezik, míg az ellenkezője a tömegturizmus vagy keményturizmus (Szabó et. al, 2017).

Fülep (2004) megállapítja, hogy a turisztikai szakágak környezeti hatásuk alapján a szelíd (alternatív) vagy a kemény (tömeg) turizmus kategóriájába sorolhatók (Fülep, 2004).

A szelíd turizmus csoportban a szerzők több különböző turisztikai ágazatot foglalnak össze. A legtöbben az ökoturizmust és a falusi turizmust említik, de az agroturizmus, a természetjáró, a lovas-, a kerékpáros-, a kulturális-, örökség-, vallási- és borturizmus is ide tartozik (Puczko – Rátz, 1998) (Fülep, 2004) (Michalkó, 2008) (Michalkó, 2011) (Szabó 2012).

A pályamunkám témájához leginkább illeszkedő falusi turizmus az értékeket feltáró és megőrző, a vidéki tereket felfedező és fejlesztő turizmus egyik formája az alternatív/szelíd irányba illeszkedik. A szakértők gyakran használnak a falusi turizmus fogalmára olyan szinonim kifejezéseket, mint a vidéki-, agri-, agro-, farm- vagy zöldturizmus. Véleményük szerint ez a turizmus egyik legvitatottabb formája, mivel sem a nemzetközi, sem a hazai szakirodalomban nincs teljes konszenzus a fogalmak helyes használatát illetően (Szabó, 2007).

A megfogalmazásában sincs egyetértés, ugyanis a szakirodalmak több irányból is megközelítik a falusi turizmust, így sokféle megfogalmazás létezik.

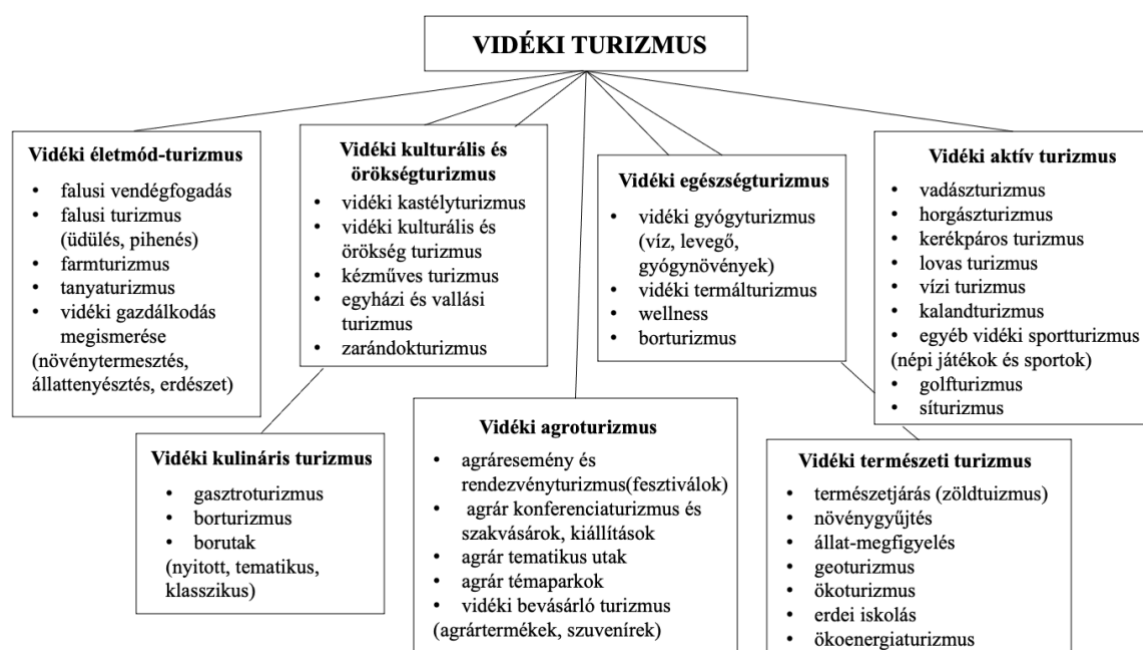
A kezdeti szakaszban az Európai Közösség tagállamaiban a falusi turizmust nagyjából úgy határozták meg mint vidékfejlesztési erőfeszítést és a mezőgazdasági struktúrák korszerűsítésére irányuló intézkedéseket, amelyek célja a gazdálkodók tevékenységének diverzifikálása és a több lábon állás lehetősége volt. Ezáltal új bevételi forrásokat találtak a vidéki látnivalók turisztikai marketingjében (Muhi, 2010) (Kovács, 2015).

A falusi turizmus klasszikus meghatározása szerint a falvakban élő emberek a mezőgazdasági foglalkozásuk mellett a saját házaikban lévő, kihasználatlan szálláshelyeiket kiegészítő jövedelemszerző tevékenységként az üdülés és a turizmus szolgálatában használták, miközben

a falu környezetét és hangulatát az eredeti állapotában megőrizték és továbbra is a mezőgazdasági termelés, állattartás és az ehhez tartozó ipari tevékenységek maradtak a jellemzők (Csizmadia, 1992).

A Falusi és Agroturizmus Országos Szövetsége (FATOSZ) szerint falusi turizmus a szállás, étkezés és programszolgáltatás biztosítása, ahol a látogató megismerheti a falu életét, a helyi szokásokat, kultúrát és mezőgazdasági hagyományokat, amikben részt vehet (Szalók, 2016).

Mára a falusi turizmust sokkal inkább komplexitással és más kínálatokkal való összekapcsolódással jellemzik, amit a **3. ábra** is jól mutat:

3. ábra: A vidéki turizmus tipizálása

Forrás: Dávid – Jancsik – Rátz (2007) alapján saját szerkesztés

A vidéki turizmus fajtáit hét jól elkülöníthető klaszterre lehet bontani, amelyek között fellelhető a vidéki életmód-turizmus, a vidéki és kulturális örökségturizmus, a vidéki egészségturizmus, a vidéki aktív turizmus, a vidéki kulináris turizmus, vidéki agroturizmus és a vidéki természeti turizmus. Véleményem szerint a vidéki versenyképesség szempontjából Egerszalókon a vidéki egészségturizmusra kell nagy hangsúlyt fektetni, ugyanis a természeti adottságai kiemelkedőek a gyógy- és wellness turizmusra vonatkoztatva. Ezen ágazatok fejlesztése, támogatása továbbra is kiemelt szerepet kell, hogy kapjon a település életében.

A modern értelemben vett falusi turizmus megjelenése az 1990-es években elválaszthatatlanul és közvetlenül összefüggött a vidék és a mezőgazdaság helyzetének radikális változásával és újra értékelésével. Általános jelentősége már nem a turizmus választékbővítő kínálatában és

néhány ezer család jövedelemkiegészítő tevékenységében mérhető, hanem a szerveződés és együttműködés új mintákat létrehozó, az emberi és társadalmi tőkét mozgósító és hálózatosodó új folyamatában, melynek révén a vidékfejlesztéshez szükséges értékek gyorsabban és sikeresebben épülnek be a helyi társadalomba. Mára már a turisztikai ágazatban a vidéki turizmus is egyenrangú tagként szerepel a turizmus más formáival (Kovács, 2003).

Kovács (2015) szerint a vidéki turizmus fogalma jelentős változáson ment keresztül az elmúlt negyedévszázad során. Napjainkban egyre gyakrabban használják a vidéki turizmus kategóriáját, amely lehetővé teszi a vidéki vonzerők turisztikai hasznosításának tágabb értelmezését (Kovács, 2015).

A vidéki turizmus nem egy konkrét turizmus fajta, hanem a turizmus olyan típusainak és csoportjainak összessége, amelyek a teljes vidéki élményt, az általános és specifikus elemek változatos, jól strukturált, a természetességen és a hagyományokon alapuló diverzifikált kínálatát jelenti. Az ide tartozó turisztikai típusok és csoportok részben vagy egészben komplex terméket vagy termékelemet kínálnak vidéki környezetben, vidéki jellegű fogadó létesítményekkel és a vidékre jellemző szolgáltatásokkal (Fehér – Kóródi, 2007).

3.4. AZ EGRI JÁRÁS ÉS EGRSZALÓK BEMUTATÁSA

A szakirodalmi rész végén fontosnak érzem bemutatni az Egri járást, annak településeit, illetve Egerszalók történelmét, földrajzi elhelyezkedését és népességét áttekinteni.

3.4.1. AZ EGRI JÁRÁS BEMUTATÁSA

Az Egri járás Heves megye északi részén található az Északi-középhegységben, a Bükk hegység kapujában. Két város nevezetesen Eger és Verpelét, valamint 20 község tartozik hozzá. A történelmi hírű város, Eger nem csak a járás, hanem Heves megye székhelye is.

A festői szépségű Egri járás területe kiemelt természeti értékekkel rendelkezik, amely Magyarország egyik első nemzeti parkjához, a Bükk Nemzeti Parkhoz tartozik. Emellett több további országos és helyi védettségű természeti értékek is találhatók a térségben, melyek közül kiemelendő az egri történelmi borvidék, az egri Szépasszony-völgy, az egerszalóki sódomb, a felsőtárkányi Vöröskő-forrás, az ostorosi pincelakások, a noszvaji barlanglakások és kaptárkövek, valamint a demjéni kőhodály. A turisták számára nem csak a természeti értékek, hanem a térségben található történelmi látnivalók is vonzóak. A térség jelentős idegenforgalmi potenciállal bír, amelybe szervesen bekapcsolódik Egerszalók is.

A **2. táblázat** az egri járás településeinek jogállását, a települések területét, valamint az állandó népességét mutatja 2020-ban:

2. táblázat: Az Egri járás települései jogállás, terület és állandó népességszám szerint, 2020-ban

TELEPÜLÉS	JOGÁLLÁS	TELEPÜLÉS TERÜLTE (KM ²)	ÁLLANDÓ NÉPESSÉGE 2020-BAN (FŐ)
Andornaktálya	község	16,75	2 817
Bátor	község	27,32	390
Demjén	község	25,08	615
Eger	megyeszékhely	92,21	51 379
Egerbakta	község	32,37	1 465
Egerbocs	község	15,95	546
Egercsehi	község	10,39	1 345
Egerszalók	község	23,11	2 013
Egerszólát	község	26,10	1 111
Feldebrő	község	26,52	1 029
Felsőtárkány	község	77,32	3 558
Hevesaranyos	község	17,02	594
Kerecsend	község	24,58	2 358
Maklár	község	28,01	2 473
Nagytálya	község	13,19	917
Noszvaj	község	18,84	1 914
Novaj	község	18,52	1 383
Ostoros	község	23,51	2 898
Szarvaskő	község	12,59	391
Szúcs	község	8,49	390
Tarnaszentmária	község	11,00	235
Verpelét	város	53,18	3 907

Forrás: KSH adatbázisok alapján saját szerkesztés

Egerszalók kiváló környezeti és természeti adottságokkal rendelkező, növekvő népességszámú, jó munkaerőpiaci helyzetben lévő település Magyarországon. Kiemelt jelentőségű a gyógy- és termálvíz kincse, ami egyértelműen a turizmusnak, a vállalkozások letelepedésének, valamint a karrierlehetőségeknek kedvez. Emellett a kiváló természeti környezet biztosítja a szőlő- és bortermelés alapjait. A történelmi hírű Egri borvidék részeként, a megyeszékhelyhez való közelségből adódóan Egerszalók is kiemelt fontossággal bír.

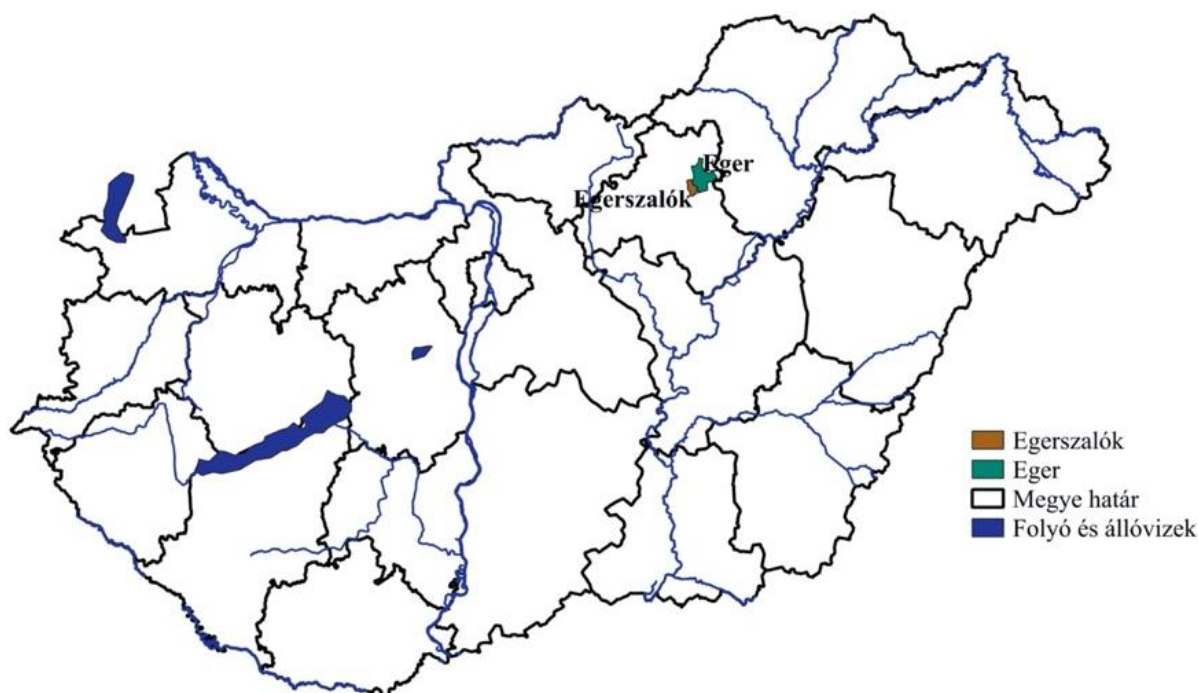
3.4.2. EGRSZALÓK TÖRTÉNELME ÉS FÖLDRAJZI ELHELVEZKEDÉSE

Egerszalók története, az írásos emlékek szerint 800 éves múltat tekint vissza, első okleveles említése 1248-ból való „terra-Zolouk” névalakban. Feltételezhető azonban az is, hogy a települést a honfoglaláskor alapították, a Szalók nemzetség ősi birtokaként. A borvidéki szőlő- és borkultúra már az 1200-as években alapvetően meghatározta az itt élő emberek életét. A falu fejlődését először a tatárjárás állította meg, majd a törökök támadásai. A török uralom alatt (1551) tesznek említést a településről, miszerint 17 család élt itt. 1579-ben a települést már Egyházasszalók néven írják az okiratok. 1550-es évektől az 1730-as évekig Egerszalók többször vált néptelenné, de mindig újranepekedett. 1731-ben német telepesek érkeztek a településre, majd a 18. század közepétől ismét magyar ajkú lakosság lett a jellemző. A változást a II. világháború után létrejött kommunista rezsim hozta. A primer szektorban dolgozók száma, a termelészövetkezetbe való erőszakos szervezésének köszönhetően 1945 után jelentősen lecsökkent és megindult az átrétegződés a szekunder és terciér szektorok irányába. Egerszalók lakossága korábban főleg mezőgazdaságból és szőlőtermelésből élt, de ma már a vendégfogadásból is komoly bevételi forrásai vannak. A falusi vendéglátástól a négy csillagos szállodáig válogathatnak a vendégek a kínálatból. (Egerszalók Község Önkormányzata, 2022).

Egerszalók fő vonzereje, szimbóluma és védjegye a település déli részén a föld mélyéből feltörő hévízforrás és a mészkődomb, mely sódomb néven vált ismertté. Az első kutat kőolaj és földgáz után kutatva 1961-ben fúrták, míg a második mélyfúrásra 1987-ben került sor. A 410 méterről feltörő, 65-68 °C-os termálvíz egy csodálatos, 1200 négyzetméteren elterülő természeti képződményt, különleges mészkőlerakódást épített ki, ami egész Európában egyedülálló. Nem csak a csodálatos látvány, hanem a víz ásványianyag tartalma is jelentős, ami a kénes gyógyvizek kategóriában a legjobb besorolást kapta. Az egyedülálló értéket képviselő hőforrás nemzeti kincseink közé tartozik, a sódombot pedig helyi védelem alá helyezték.

A falu határában a riolittufa jellegzetes lepusztulási formáit az ember ősidők óta használja, kaptárköveket és riolittufába vágott barlanglakásokat alakított ki. 1738-ban épült barokk templom a Csodatevő Mária-kegyképpel és egy rokokó faragású hordozható Mária-szoborral ékeskedik a XVIII. századból, amit búcsújárások alkalmával zarándokok ezrei keresnek fel. Egerszalókon található továbbá az Egri Bükkalja legnagyobb mesterséges felszíni állóvize, amelynek élővilága jelentős természetvédelmi értéket jelent.

Természeti képződményeivel, finom boraival, vizeivel és természetes, illetve mesterséges emlékeivel turisztikai központtá vált a térségben. A terület turisztikai erejének megtartásához és fejlesztéséhez a Gyógyvizek-völgye TDM Egyesület és a helyi önkormányzat is hozzájárul. (Egerszalók Község Önkormányzata, 2022).

4. ábra: Egerszalók elhelyezkedése Magyarországon

Forrás: Saját szerkesztés a QGIS segítségével

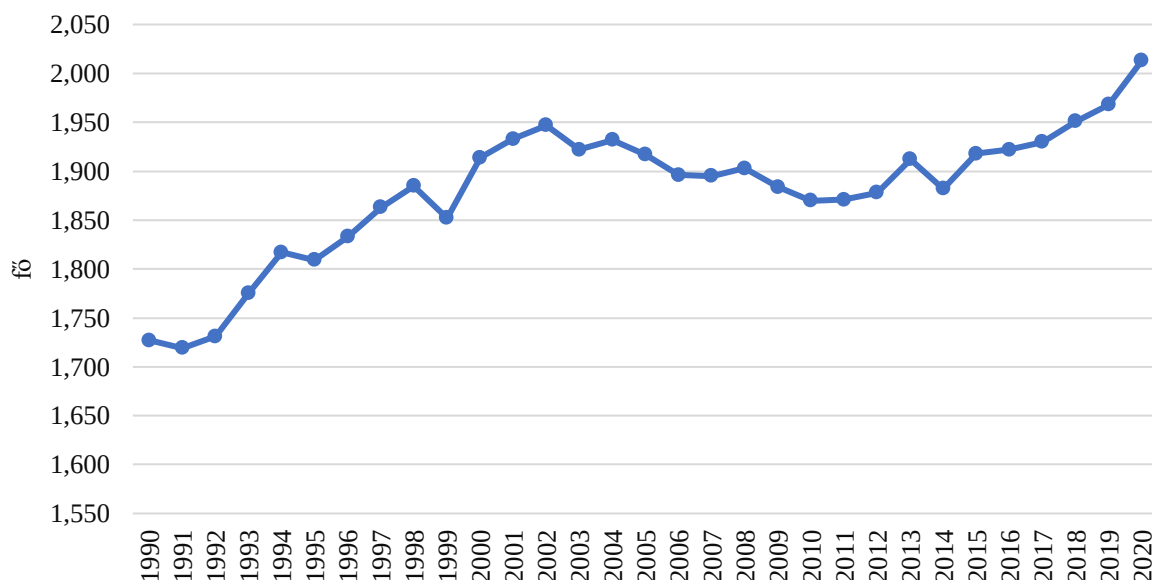
Egerszalók az Észak-magyarországi régióban, Heves megye északkeleti részén, az Egri járásban található. Eger agglomerációjához tartozó község földrajzi helyzetét tekintve a Mátra és a Bükk között az Egri-Bükkalja területén, a Laskó-patak völgyében fekszik. Közigazgatási határait szemügyre véve északon Egerbakta, keleten Eger, délen Demjén, nyugaton pedig Egerszólát határolja (4. ábra).

3.4.3. EGRSZALÓK NÉPESSÉGE

Egerszalók állandó népességszámának változása 1990-ről 2020-ra több, mint 17%-kal emelkedett pozitív irányba. A település népességszámának változása kapcsán kiemelendő, hogy az elmúlt több, mint 30 év távlatában a növekvő tendencia ellenére számos esetben fellelhető jelentős csökkenés is. Itt fontos megjegyezni, hogy a település népességszámának visszaesése több hullámban is megfigyelhető. A legjelentősebb népességszám csökkenés, amely 1998-ról 1999-re következett be, meghaladta a 30 főt (33 fő). A másik jelentős

népességszám csökkenést mutató év, amely szintén elérte a 30 főt, 2013-ról 2014-re jelentkezett. Megállapítható továbbá, hogy a 2000-es évek első felében inkább a lakosságszám csökkenése volt a jellemző, egészen 2014-ig.

Az **5. ábrán** Egerszálók állandó népességszámának változása látható 1990-től kezdődően egészen 2020-ig.

5. ábra: Egerszálók állandó népessége, 1990-2020 között (fő)

Forrás: TeIR adatbázisok alapján, saját szerkesztés

A legintenzívebb növekedési szakaszok 1991-1994. és a 2014-2020. években figyelhetők meg. Az utóbbi növekedési szakaszra a magyarázatot a település jelentős fejlesztése és Eger közelsége – amelynek agglomerációs gyűrűjébe tartozik – adja, tehát egy dezurbanizációs folyamat megy végbe. A fiatal családok számára vonzóvá vált a folyamatosan fejlődő falu, az ingázás a megyeszékhely közelsége miatt vállalható (új utak és kerékpárutak építése), a vidéki életkörülmények alkalmasabbak a kisgyermeket nevelő szülők számára (5. ábra).

4. ANYAGOK ÉS MÓDSZEREK

Ebben a fejezetben a vizsgálathoz felhasznált szekunder adatbázisok által szolgáltatott adatok rendszerét mutatom be, továbbá az elemzés módszereit is ismertetem. Mindemellett a kutatásomhoz kapcsolódó primer adatfelvétel körülményeiről is említést teszek.

4.1. A SZEKUNDER MUTATÓRENDSZER ÉS A MÓDSZERTAN BEMUTATÁSA

A dolgozatom módszertana két fő részből, egy primer és egy szekunder kutatásból áll. Szekunder kutatásom során a rendelkezésre álló, hosszú idősoros (2011-2020 közötti intervallumra vetítve), Egerszalókra vonatkozó települési adatbázisokat elemeztem összevetve az országos, megyei és járási adatokkal, aminek a segítségével viszonyítási alapot tudtam képezni. Az elemzésem során elsősorban az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) adataira támaszkodtam. Emellett a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) Területi Statisztikai Adatok Rendszerét (TSTAR) hívtam segítségül az adatgyűjtés során. Az elemzéshez, így az adatok ábrázolásához a **3. táblázatban** szereplő számított mutatókat használtam fel:

3. táblázat: Az elemzéshez felhasznált számított mutatók rendszere, mértékegységeikkel együtt

SZÁMÍTOTT MUTATÓK	MÉRTÉKEGYSÉG
Természetes szaporodás/fogyás	ezrelék
Vándorlási egyenleg	ezrelék
Öregedési index	százalék
Fiatalok aránya az eltartottak között	százalék
Idősokorok aránya az eltartottak között	százalék
Nyilvántartott álláskereső száma a 15-64 éves állandó népesség arányában	százalék
Egy állandó lakosra jutó SZJA adóalapot képző éves jövedelem	Ft/fő/év
Ezer állandó lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma	darab
Ezer állandó lakosra jutó működő vállalkozások száma	darab
A TEÁOR'08: I (Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás) nemzetgazdasági ágban regisztrált vállalkozások száma az összes regisztrált vállalkozás arányában	darab

Forrás: KSH és TeIR adatbázisok alapján saját szerkesztés

Az adatok megjelenítéséhez a Microsoft Excel és Microsoft Word alkalmazásokat használtam. Az egyes mutatók számítási módszereit az „Eredmények és értékelésük” fejezet részben, a vonatkozó ábráknál részletezem.

4.2. A PRIMER KUTATÁS MÓDSZERÉNEK BEMUTATÁSA

A tanulmányom magasabb szintre emelése érdekében a településre megfelelő rálátással bíró személyekkel félig strukturált mélyinterjúkat készítettem. A félig strukturált interjú lényege, hogy az interjúkészítő rendelkezik egy interjúvázlattal, amelyben az érdeklődési területtel kapcsolatban előre megírt kérdések szerepelnek. Ugyanakkor a kérdések nyitottak, az interjú során átalakíthatók, átfogalmazhatók és új kérdések hozzáadhatók vagy elhagyhatók. Ezáltal az interjú menetét nem megszakítva, de a kutatási téma medrében tartva kérdeztem végig az interjúalanyaimat. Az interjúvázlatom összeállításában törekedtem arra, hogy kérdéseimmel teljes körű képet kaphassak a dolgozatomhoz leginkább kapcsolódó társadalmi és gazdasági tendenciákról a településen.

Összesen három személyes interjút készítettem a településen. Az interjúalanyaim között szerepelt Varga István, Egerszalók polgármestere, továbbá Répási Ferenc, a Saliris Resort Spa és Konferencia Hotel értékesítési és marketing igazgatója, valamint Gyüre Marian Egerszalók Község Önkormányzatának Turisztikai Információs Iroda vezetője. Az interjúk alapul szolgáltak a statisztikai adatok alátámasztására, illetve a településről készített SWOT-analízishez.

Az elmúlt 50 évben a SWOT analízis módszer a kormányzatok, az önkormányzatok, a civil társadalom és más szegmensek, köztük a területi tervezés egyik elsődleges eszköze lett a helyzetfeltárás terén. A SWOT elemzés a helyzetelemzés eredményeinek és tapasztalatainak könnyen érthető logikai struktúrában történő bemutatásával világos képet ad az adott térség statikus helyzetéről. Ezáltal – jelen esetben – feltérképezhetjük Egerszalók életképességét, illetve azt, hogy mely feladatok a legmérvadóbbak a jövőbeli stratégia megalkotása szempontjából. A módszer egy négy betűs, angol mozaikszavas összetételről kapta a nevét:

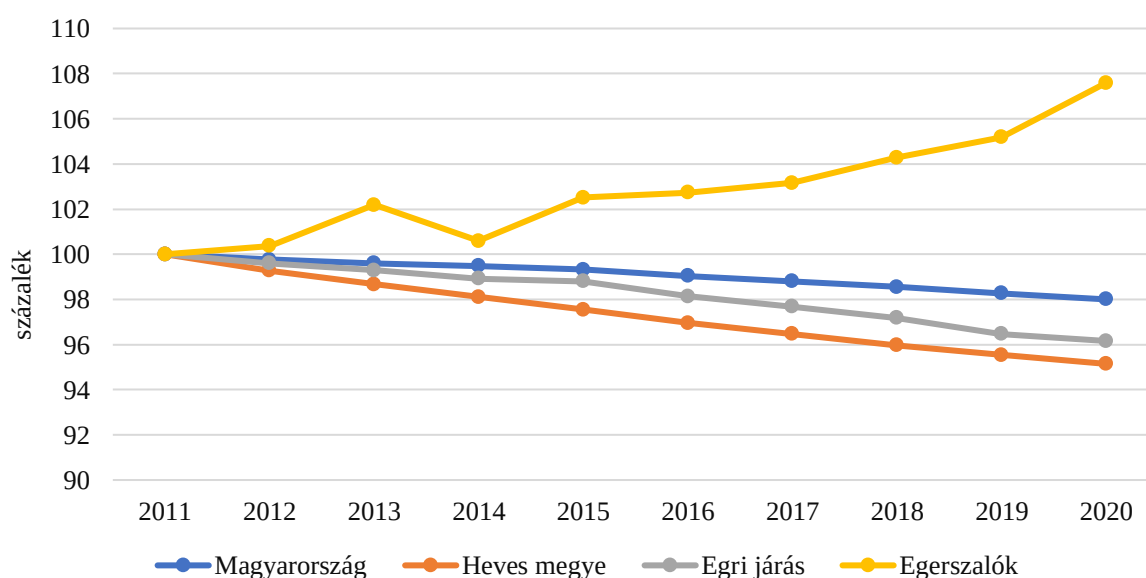
S – Strengths:	Erősségek;
W – Weaknesses:	Gyengeségek;
O – Opportunities:	Lehetőségek;
T – Threats:	Veszélyek.

5. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELESLÉSEK

A pályamunkám e fejezetében a számszerűsíthető eredményeim kerülnek bemutatásra, ahol kitérek Egerszalók demográfiai és munkaerőpiaci helyzetképének elemzésére, illetve összevetem az egyes településsoros mutatókat az országos, megyei és járási adatokkal is, így teljeskörű képet kapva Egerszalók társadalmi és gazdasági változásairól az elmúlt 10 év távlatában. A diagramokon ábrázolt eredményeim a kutatásom során készített személyes interjúkkal is alátámasztom.

5.1. A NÉPESSÉGSZÁM VÁLTOZÁSÁNAK TENDENCIÁI ÉS A KORSTRUKTÚRA VIZSGÁLATA EGRSZALÓKON

A dolgozat korábbi fejezetében bemutatott Egerszalók népességszám-változásához szorosan kapcsolódva, a **6. és 7. ábrákon** keresztül népességváltozási tendenciavizsgálatot mutatok be, bázis- és lánctípusú számok alkalmazásával. A tendenciavizsgálatom célja, hogy 2011-től 2020-ig a településsoros adatokat összevetsem országos, megyei és járási adatokkal, így még átfogóbb képet nyújtsak Egerszalók népességszámának változásáról. A **6. ábra** a bázisviszonyszám alkalmazásával a bázisul választott év, jelen esetben 2011-hez viszonyított népesség-változást mutatja be a négy területi szinten.

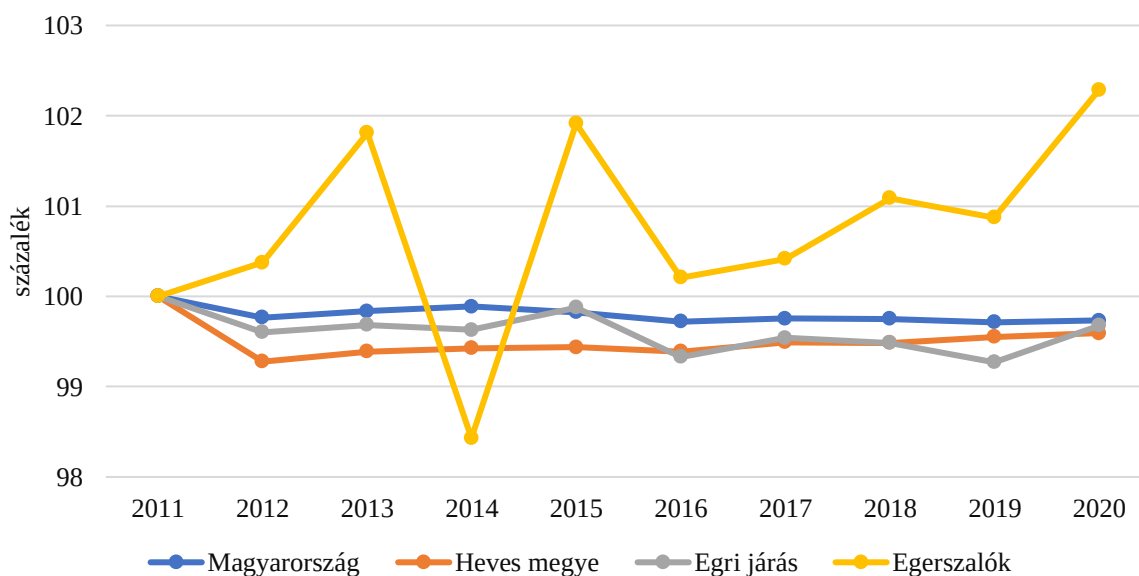

6. ábra: Az állandó népességszám-változás kimutatása – bázisviszonyzámmal – Magyarországon, Heves megyében, az Egri járásban és Egerszalókon, 2011-2020 között (százalék)

Forrás: TeIR adatbázisok alapján, saját szerkesztés

Magyarországon, Heves megyében és az Egri járásban is 2011-hez képest folyamatos népességszám-csökkenés tapasztalható. Ezzel ellentétben Egerszalók esetében pozitív tendencia, azaz népességnövekedés figyelhető meg, csupán 2014-ben volt minimális visszaesés. Kiemelendő, hogy ebben az évben készült az Integrált Településfejlesztési Stratégia, amelyben megfogalmazták az igényt a hosszútávú településfejlesztési jövőkép megvalósítására, a népességmegtartó képesség, illetve az élhetőségi és jóléti tényezők erősítésére, valamint az ennek eléréséhez szükséges konkrét fejlesztési tervek és források megjelölése is megtörtént. Ennek a fejlesztési tervnek a megvalósítása, kivitelezése hozzásegítette a települést ahhoz, hogy a szezonális, nyári népességnövekedés mellett az állandó népességszám is pozitív mérleget adjon. A vizsgált 10 évben 7,6%-kal emelkedett a település lakosságának száma, ami nemcsak megyei, hanem országos szinten is kiemelkedő értéket mutat (6. ábra).

A **7. ábra**, hasonlóan az előző ábrához az állandó népességszám-változását mutatja a vizsgált időszakban, azonban jelen esetben láncviszonyszám alkalmazásával.

7. ábra: Az állandó népességszám-változás kimutatása – láncviszonyszámmal – Magyarországon, Heves megyében, az Egri járásban és Egerszalókon, 2011-2020 között (százalék)

Forrás: TeIR adatbázisok alapján, saját szerkesztés

A láncviszonyszám minden esetben az előző évhez képest mutatja a változás mértékét, amely kapcsán kijelenthető, hogy Egerszalók esetében hektikus változások láthatóak. A legszembetűnőbb változás 2013-ról 2014-re történt, amikor mintegy 3,38%-kal csökkent a

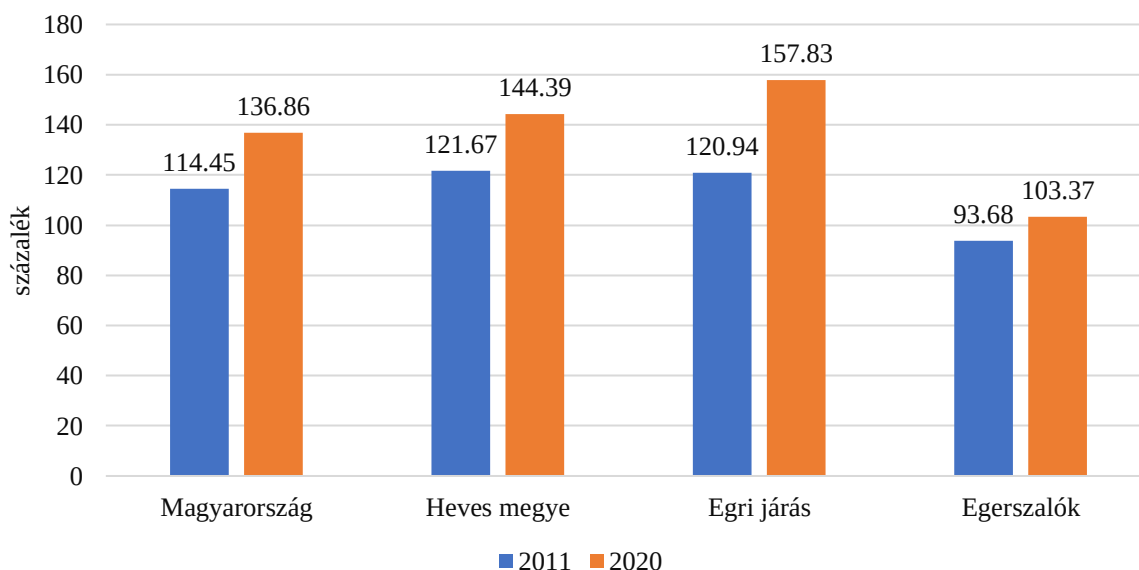
népesség száma, majd 2014-ről 2015-re ismételten elérte a település a két évvel ezelőtti népességszámát. Ezt követően ismételten látható csökkenés és növekedés is az állandó népességszámában, ugyanakkor minden évben 100% feletti értékek olvashatóak le az ábráról, amely a folyamatos népességnövekedést támasztja alá. Így megfogalmazható, hogy 2020-ban a közel azonos értékeket mutató országos, megyei és járási adatokhoz képest Egerszalókon körülbelül 3%-kal nőtt a népesség száma (7. ábra).

A személyes interjúkon elhangzott információk is alátámasztották Egerszalók népességnövekedését és magyarázatként szolgálnak ezen jelenségre. Gyüre Mariann a Turisztikai Információs Iroda vezetője szerint Egerszalókon „Mária kötényében” élhetnek az emberek. Ez azt jelenti, hogy minden olyan természeti adottsága meg van a településnek (gyógyvíz, kiváló minőségű termőtalaj a szőlőtermesztéshez), ami által elindult a településen élők jó életminősége és ezzel párhuzamosan a népességnövekedés is. A polgármester, Varga István emellett kiemelte azt, hogy a népességszám növekedése egyrészt a megyeszékhely közelségének is köszönhető. Másrészt a falu adta agrárlehetőségek és turisztikai munkahelyek is növelik az állandó népességet. Répási Ferenc, a Saliris Hotel értékesítési és marketing igazgatója szerint a falunak hatalmas gazdasági háttérrel, számos helyi embernek (foglalkoztatottak kb. 20%-a helybeli) munkát biztosít a Saliris, tehát erős a szálló humán erőforrást felszívó ereje, így a letelepedés szempontjából vonzó település Egerszalók.

A demográfia tárgykörében a népesedési folyamatok mellett központi helyet foglal el a korstruktúra, így az öregedési mutató vizsgálata is, melyet a **8. ábrán** látható oszlopdiagram segítségével szemléltetnek 2011-re és 2020-ra vetítve az egyes téregységek mentén.

Jól látható, hogy az öregedési index, amely a 14 évesnél és ennél fiatalabb népességre jutó idősök arányát mutatja, mind országos, mind megyei, mind járási szinten emelkedő értékeket mutat, ami a jövőre nézve kedvezőtlenül hat. A problémára a születésszám jelentős növekedése lenne a megoldás.

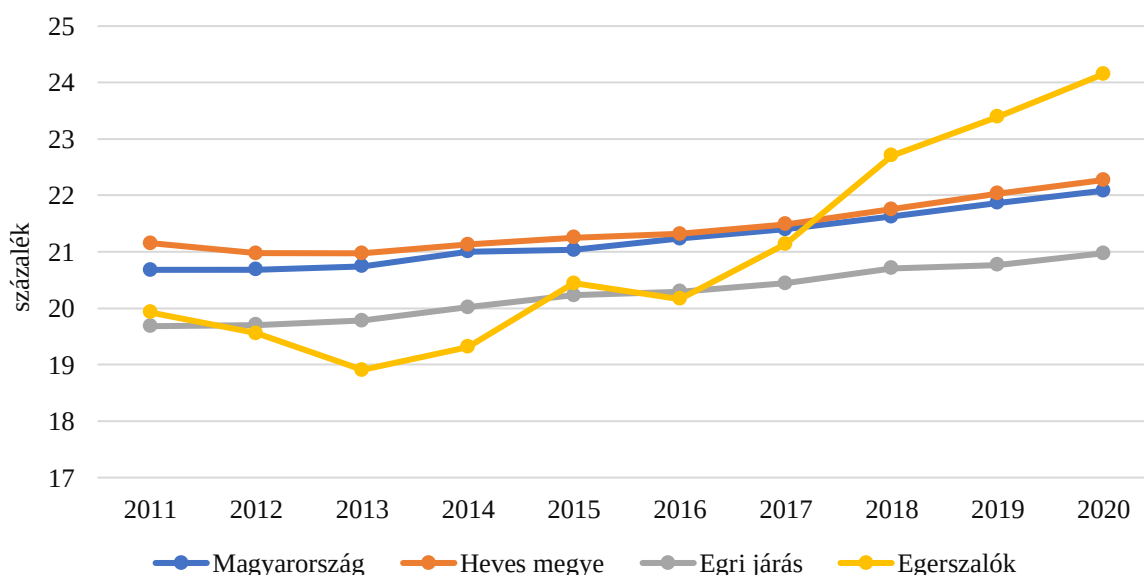
Ezzel szemben Egerszalók esetén egy minimális 9,69%-os emelkedésről beszélhetünk. Az éves értékeket is megvizsgálva megállapítható, hogy nemcsak a megyei, hanem az országos értékektől is jóval alacsonyabb az index. Ez a településre nézve kedvező, hiszen 2020-ban az országos indexérték 136,86% volt, még Egerszalók esetében 103,37%. Tehát a településen 100 gyerekkorúra 103 időskorú jut, ami nemcsak az országos és megyei értéknél kevesebb, hanem a legmagasabb Egri járás értékétől is jóval, mintegy 55 fővel alacsonyabb érték (8. ábra).

8. ábra: Az öregedési index változása Magyarországon, Heves megyében, az Egri járásban és Egerszalókon, 2011-2020 között (százalék)

Forrás: TeIR adatbázisok alapján, saját szerkesztés

Az öregedési index mutatóval szoros korrelációt mutatnak a **9. és 10. ábra** adatai, amelyek az eltartottsági mutatók változásait ábrázolják. E mutatók a népesség korösszetételében történő változások legfontosabb indikátorai. Általánosságban elmondható, hogyha csökken a gyermekvállalási kedv, akkor csökkennek az értékek, a születéskor várható élettartam kitolódása miatt viszont növekednek a mutatók értékei.

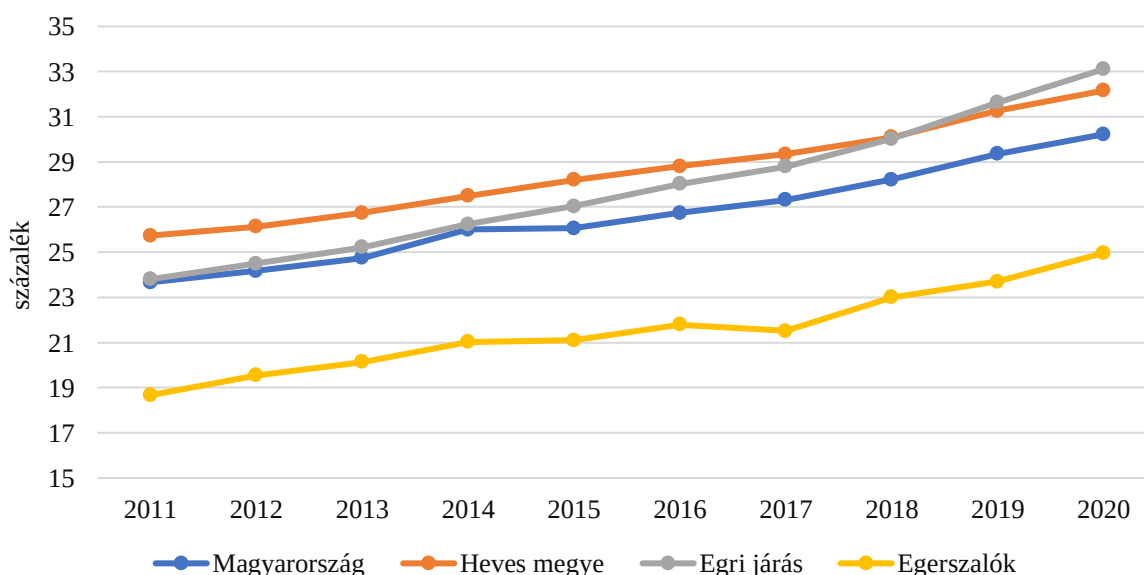

9. ábra: Fiatalkorúak (0-14 évesek) eltartottsági rátája Magyarországon, Heves megyében, az Egri járásban és Egerszalókon, 2011-2020 között (százalék)

Forrás: TeIR adatbázisok alapján, saját szerkesztés

A **9. ábrán** – amely a fiatalkorúak eltartottsági rátáját ábrázolja a különböző területi szinteken – jól látható, hogy a fiatalkorúakra nézve, csak Egerszalók esetében állapítható meg intenzívebb növekedés (2016-tól), tehát kijelenthető, hogy a népesség arányában sok fiatal, gyermeket nevelő és eltartó család él a településen. A legalacsonyabb értékeket az Egri járás mutatja, amely még az országos értékektől is elmarad. Valószínűsíthető, hogy a járás egyes, fiatalok számára kedvelt településein vannak csak a magasabb értékek. A megyei értékek közel azonosak az országos mutatókkal, amelyek minimális emelkedést mutatnak a vizsgálati intervallum utolsó 5 évben. E folyamat az egyes családpolitikai intézkedéseknek köszönhető, hogy az elmúlt években valamelyest nőtt a gyermekvállalási kedv (9. ábra).

A polgármester elmondása szerint a fiatalok számára nagyon vonzó a megyeszékhely közelsége, illetve a település első emberének egyik legfontosabb célkitűzése a fiatalok megtartása. Olyan komplex családtámogatási programot dolgozott ki, amelynek keretében minden évben elkülönítenek 10 fiatal párnak ház vásárlásra vagy új ház építésére 500.000 Ft vissza nem térítendő támogatást. Ezzel a programmal már több mint 40 fiatal párt támogattak és vonzottak a településre, ami teljesen egyedülálló a térségben. Emellett az óvodai és bölcsődei ellátás is kimagaslónak tekinthető, folyamatosan fejlesztik az intézményeket, amelynek köszönhetően szintén szívesen telepednek le a fiatalok Egerszalókon. Mindemellett sok fiatalnak biztosít a település jövőképet, miszerint lehetőségük nyílik a mezőgazdaságban, a szőlészetben, borászatban, illetve a helyi turizmusban is szerepet vállalniuk.

10. ábra: Időskorúak (65-X évesek) eltartottsági rátája Magyarországon, Heves megyében, az Egri járásban és Egerszalókon, 2011, 2020 (százalék)

Forrás: TeIR adatbázisok alapján, saját szerkesztés

A **10. ábra** az időskorúak (65-X évesek) rátáját szemlélteti. Az eltartottsági ráták kapcsán elmondható, hogy mindkét vizsgált korosztályt az aktív keresők tartják el és ezek emelkedő értékei egyre nagyobb terhet rónak a társadalom ezen rétegére. Jól látható, hogy mind a négy területi szinten egyenletesen emelkedő tendenciákat tudtam kimutatni.

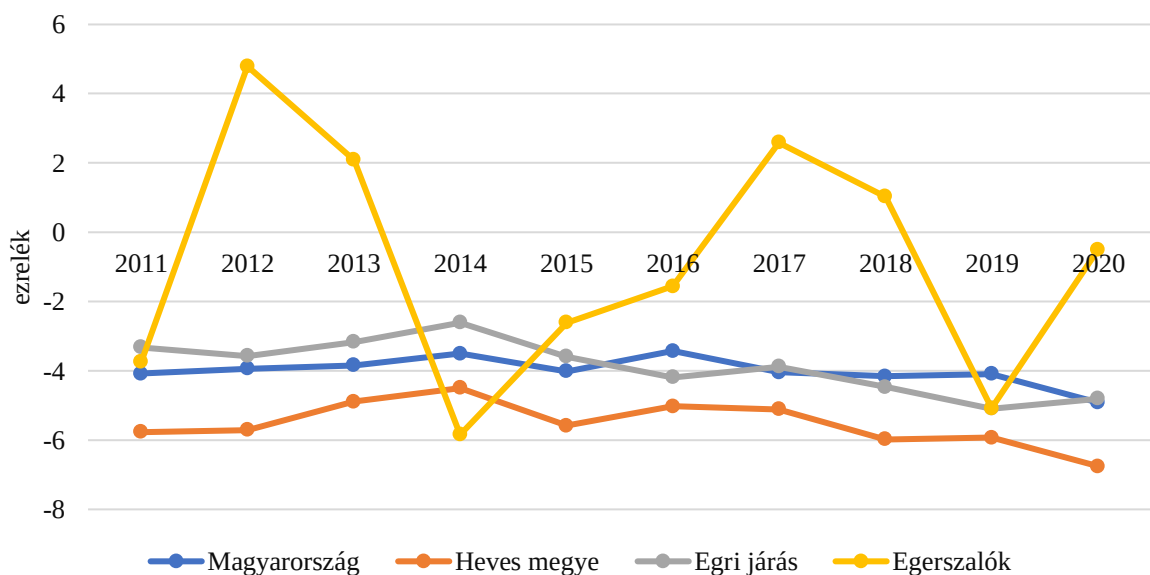
Az időskorú népesség számának emelkedése (javuló életkörülmények, jobb egészségügyi mutatók stb.) miatt egyértelműen látható, hogy egyre több az idős korú eltartott. Ezek az értékek mind megyei, mind járási szinten magasabbak az országos értékeknél, de Egerszalók esetén alacsonyabbak ezen értékek. Ezt alátámasztva, 2020-ban az Egri járásban 33%, míg a vizsgált település esetén mindössze 25% az érték, viszont amennyiben a vizsgált 10 éves ciklust nézzük, akkor Egerszalók esetén is jelentős időskorú-növekedést láthatunk, hiszen 18,67%-ról emelkedett 24,96%-ra egy évtized alatt a mutató értéke (10. ábra).

Varga István, a település vezetője szerint az idősebb korosztály már nem hagyja el a települést, szeretnek itt élni, az időskorúak száma a településen növekszik. Számukra különböző rendezvényeket szerveznek, de szívesen és aktívan vesznek részt a falu egyéb programjaiban is.

Gyüre Mariann véleménye szerint, a környező településekhez képest alacsonyabb mértékű az elöregedés Egerszalókon. Kompenzálja ezt az a tény, hogy nagyon sok fiatal telepszik itt le, továbbá látható ez abban is, hogy sok új ház épül a faluban. Véleménye szerint nem kell tartaniuk az elöregedéstől és az elnéptelenedéstől. Egerszalók népessége úgy, mint a világ összes településének népessége is, a népesedési folyamatok következtében folyamatosan változik.

A népességszám alakulását nagymértékben a természetes szaporodás/fogyás mutató határozza meg, amit a **11. ábra** szemléltet 2011-től 2020-ig Magyarország, Heves megye, az Egri járás és Egerszalók esetében.

Az élveszületések és a halálozások különbségeként előállított mutató a településtől eltérő régiók esetén közel azonos, a 10 év alatt növekvő természetes fogyást mutatnak. A természetes szaporodás értékei Magyarországon is, mint a többi fejlett államban, az utóbbi évtizedekben mindig negatív értékeket mutattak. A családpolitikai intézkedések hatására sincs számottevő áttörés, a fogyás ütemén mutatkozott némi javulás, de a kitört Covid-19 világjárvány miatt ez ismételten, 2019-től kezdve növekvő fogyást jelent.

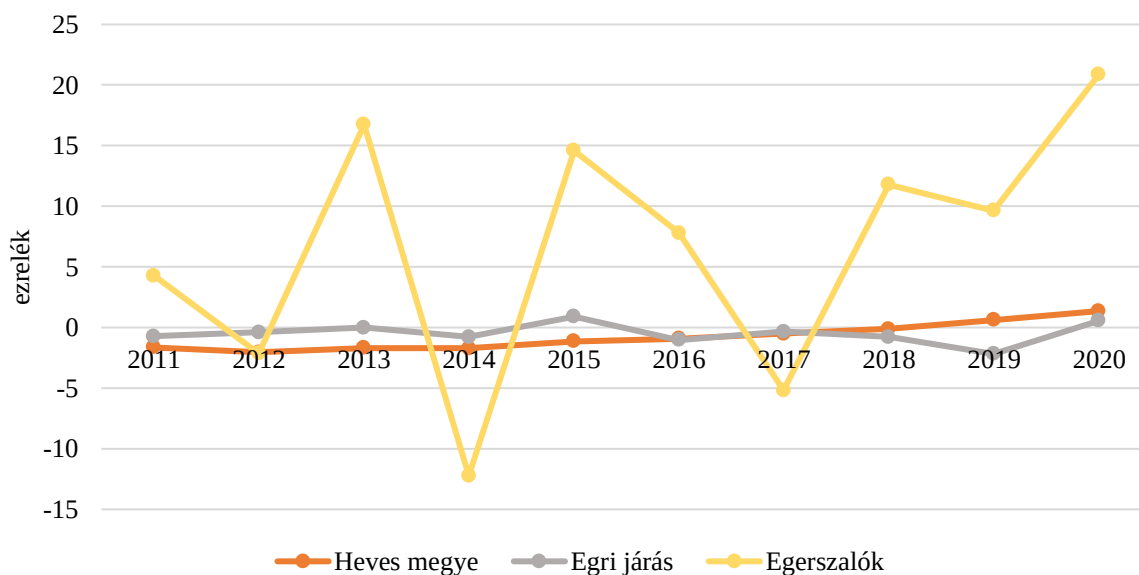
11. ábra: A természetes szaporodás/fogyás mutató Magyarországon, Heves megyében, az Egri járásban és Egerszalókon, 2011-2020 között (ezrelék)

Forrás: TeIR adatbázisok alapján, saját szerkesztés

Érdekes tény, hogy 2014-ben érte el az összes görbe a saját maximumát, kivéve Egerszalók, ezen település esetén ugyanis ekkor volt a legalacsonyabb ez az érték, tehát a legnagyobb mértékű a fogyás. Megállapítható, hogy egyedül a vizsgált település esetén vannak pozitív értékek, 2012-ben, 2013-ban és 2017-ben, 2018-ban, amikor az élveszületések száma meghaladta az elhalálozások számát ezer állandó lakosra vetítve (11. ábra).

A természetes szaporodás pozitív értékeit egyértelműen alátámasztja a helyi Polgármesteri Hivatal egyedülálló, korábban, a polgármester által bemutatott családtámogatási politikája. A családok védelmében hozott intézkedések és fejlesztések elősegítik és növelik a gyermekvállalási kedvet a fiatalok körében. Ehhez a polgármester szerint, hozzájárulnak azok az egyéni kezdeményezések is, amikor egy, a Dávid Borászat által megszervezett jótékonysági bál bevételét a helyi játszótér felújítására és bővítésére költötték. Példaként hozta továbbá a Polgárőrség pályázatát, akik segítségével KRESZ-parkot építenek az ifjúságnak. Ezekkel a fejlesztésekkel is nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy a természetes szaporodás pozitív előjelű legyen a településen.

A népességszámot a természetes szaporodás/fogyás mutatón kívül a vándorlási egyenleg alakulása is nagymértékben meghatározza. A **12. ábra** a megyei, járási és a vizsgált település belföldi vándorlási mutatóit ábrázolja.

12. ábra: Belföldi vándorlási egyenleg Heves megyében, az Egri járásban és Egerszalókon, 2011-2020 között (ezrelék)

Forrás: TeIR adatbázisok alapján, saját szerkesztés

A megyei és járási értékek közel azonos számadatokat tartalmaznak, minimális eltéréssel a vizsgált időszak teljes egészére vetítve. Az Egri járásban 2016-ig alacsonyabb volt (2016-ban és 2017-ben szinte azonos) az elvándorlás mértéke, mint megyei szinten, de 2018-ban a járás értékei már a megyei értékek alatt maradtak.

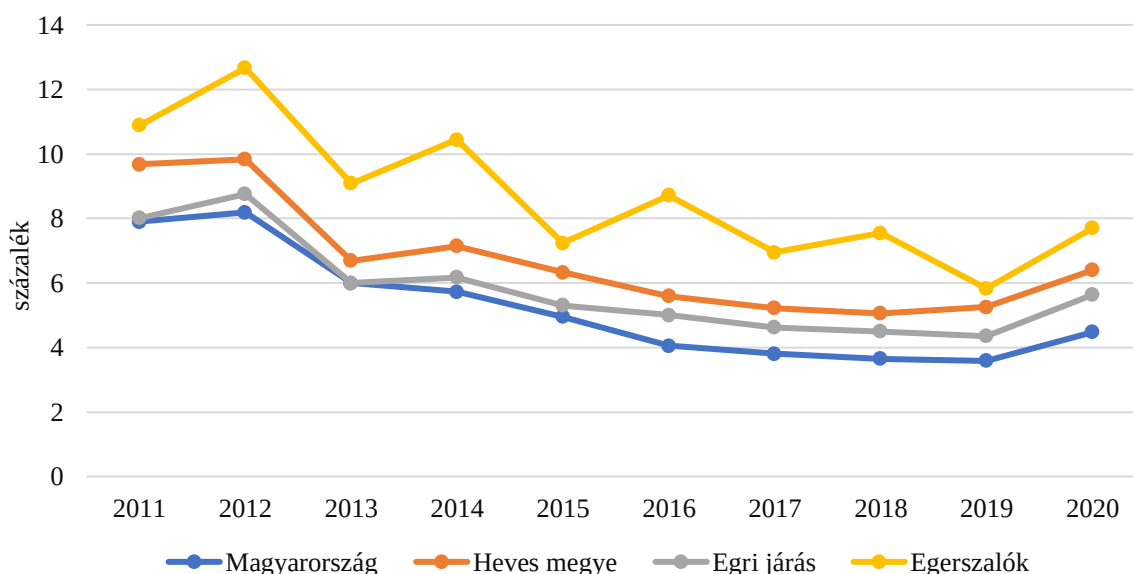
Egerszalók esetében a diagramon jelentős ingadozások láthatóak. A vizsgált időszakban a bevándorlás 2020-ban 20,86 ezrelékkal érte el a maximumot és a 2014. évben a minimumot, 12,22 ezrelékkal. A vándorlási mutatók rapszodikus ingadozása mellett megállapítható, hogy a 10 év alatt mindössze háromszor volt negatív értékű a vándorlási egyenleg. Tehát a településre inkább az odavándorlás a jellemző (12. ábra).

A polgármester a falujára egyértelműen vonzó településként tekint, sőt kiemelten kezeli azt a kérdést, hogy minél vonzóbbá is tegye települését az egri agglomerációban. A beruházásokat, a munkalehetőségeket növelni kívánja a továbbiakban is. Az intézkedései és a településben rejlő lehetőségek következtében az odavándorlás pozitív értékeket mutatott, csak 2017-ben volt negatív a vándorlási egyenleg. Legújabb felvetés az 1 Ft-os telkek megvásárlásának lehetősége a Kristály-dombon, viszont a telkek közművesítése még várat magára.

5.2. A MUNKAERŐPIACI ÉS GAZDASÁGI TRENDEK VIZSGÁLATA EGRSZALÓKON

Az elemzés ezen alfejezetében a munkaerőpiaci trendeket veszem vizsgálat alá.

Elsőként a **13. ábrán** az álláskeresői ráta adatait és változásait mutatom be Egerszalókra vetítve, amely elemzés igen fontosnak bizonyul a település vizsgálata során. Ezek az adatok igen erős összefüggést mutatnak az aktív keresők számának változásával, valamint a fiatal és időskorúak eltartottsági rátájával is.

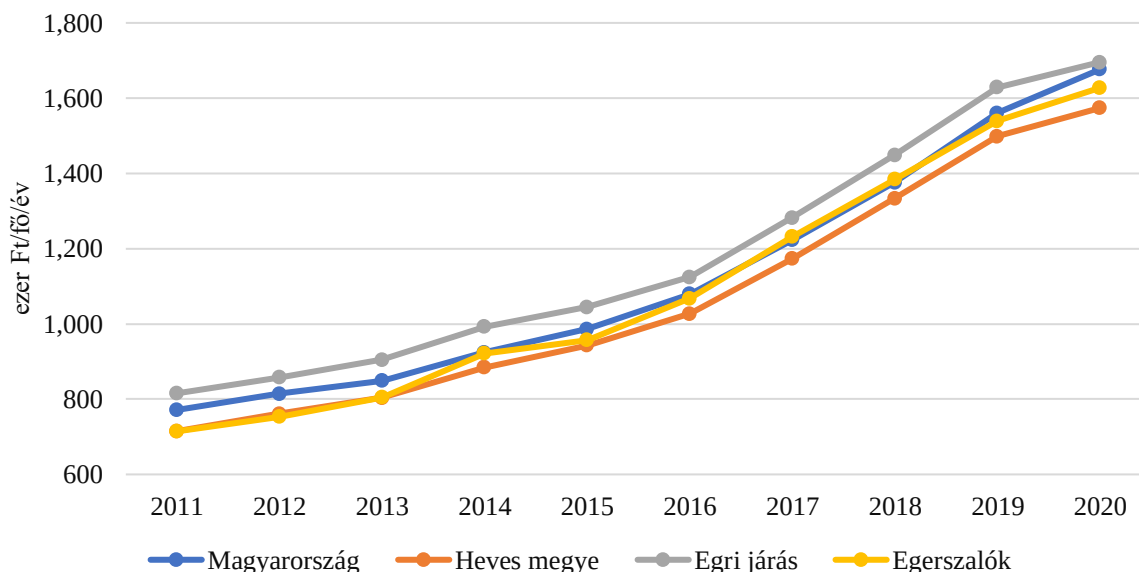
13. ábra: Álláskeresői ráta Magyarországon, Heves megyében, az Egri járásban és Egerszalókon, 2011-2020 között (százalék)

Forrás: TeIR adatbázisok alapján, saját szerkesztés

Az országos adatoktól mind a megyei, mind a járási és a települési százaléértékek magasabb értékeket mutatnak, tehát nagyobb az álláskereső aránya ezeken a területeken, mint országos szinten. Viszont, ha mind a négy esetben a tendenciát megfigyeljük, megállapítható, hogy 2011-től 2019-ig folyamatosan csökkentek az értékek és változás a következő évben történt, hiszen 2020-ra újra növekedésnek indult az álláskeresők száma. Egerszalókon a 2019-ben volt a legkevesebb álláskereső, majd az ezt követő, 2020-as év növekedése a világjárvánnyal és azzal kapcsolatos változásokkal, lezárásokkal hozható kapcsolatba. Érdekes tény, hogy 2012-ben volt a legmagasabb a természetes szaporodás és ekkor volt a legtöbb álláskereső is a településen (13. ábra).

Egy település átfogó vizsgálata során a jövedelmek vizsgálata is fontos tényező, hiszen ez hatással van a település gazdasági mutatóira és jövőjére egyaránt. Az állandó lakosokra jutó

SZJA adóalapot képező éves jövedelmeket vizsgáltam a **14. ábrán** Magyarországon, Heves megyében, az Egri járásban és Egerszalókon a korábban is figyelembe vett időintervallumban.

14. ábra: Egy állandó lakosra jutó SZJA adóalapot képező éves jövedelem Magyarországon, Heves megyében, az Egri járásban és Egerszalókon, 2011-2020 között (ezer Ft/fő/év)

Forrás: TeIR adatbázisok alapján, saját szerkesztés

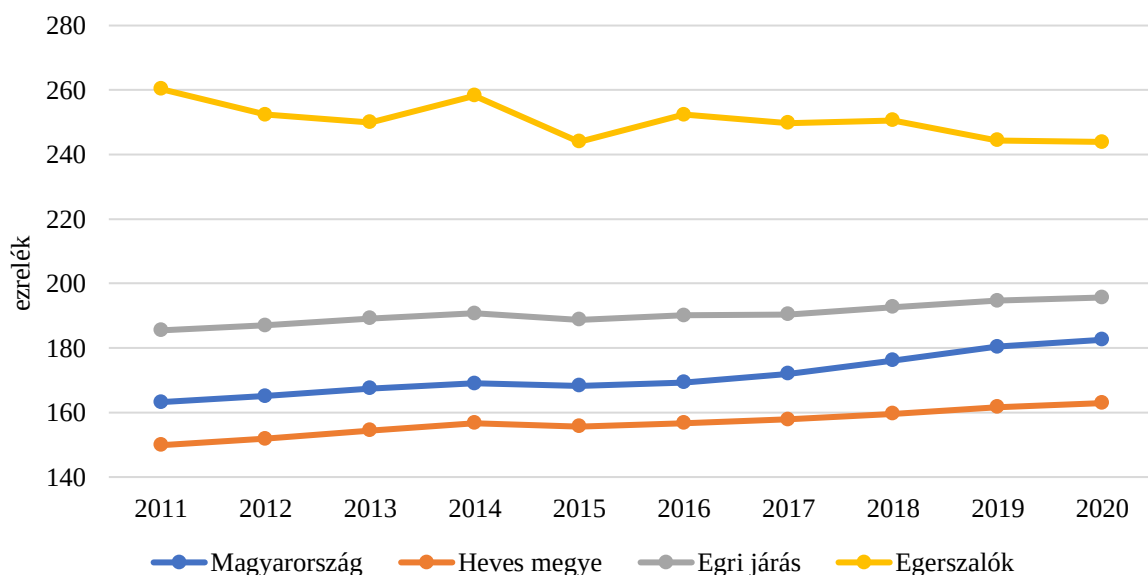
Megállapítható, hogy a vizsgált időszakban folyamatosan emelkedtek az éves jövedelmek és a mutatók az országos átlaghoz igazodva, ahhoz hasonló értékeket mutatnak. Az Egri járásban a legmagasabbak a jövedelmek és Heves megyében a legalacsonyabbak. Az egerszalóki egy főre jutó SZJA alapot képező jövedelem az országos értékek körül mozog és 2014-től 2019-ig szinte vele megegyező értékeket mutat (14. ábra).

A polgármester meglátása szerint a település fejlődése magával hozza a munkabérek javulását is. Kiemelkedő a település, hiszen, mint falu képes versenyképes béreket biztosítani az itt élő és dolgozó emberek számára. Ez – véleménye szerint – az idetelepült ipari és turisztikai beruházásoknak is köszönhető, de a múltban is keresendő, hiszen a háztáji szőlőkkel jelentősen növelték jövedelmeiket az itt élő szorgos emberek és alapot adtak a ma világszínvonalon működő és kiemelt teljesítményt nyújtó borászatoknak (pl. Szent Andrea Pincészet, Juhász Testvérek Pincészete).

Répási Ferenc meglátása szerint versenyképes munkabérek tud biztosítani a Saliris Resort Spa & Konferencia Hotel. A szálloda a pandémia idején is megtartotta helyét a vendéglátóhelyek ranglistájában (nem kellett bezárni, mindössze 10%-os leépítés volt) és

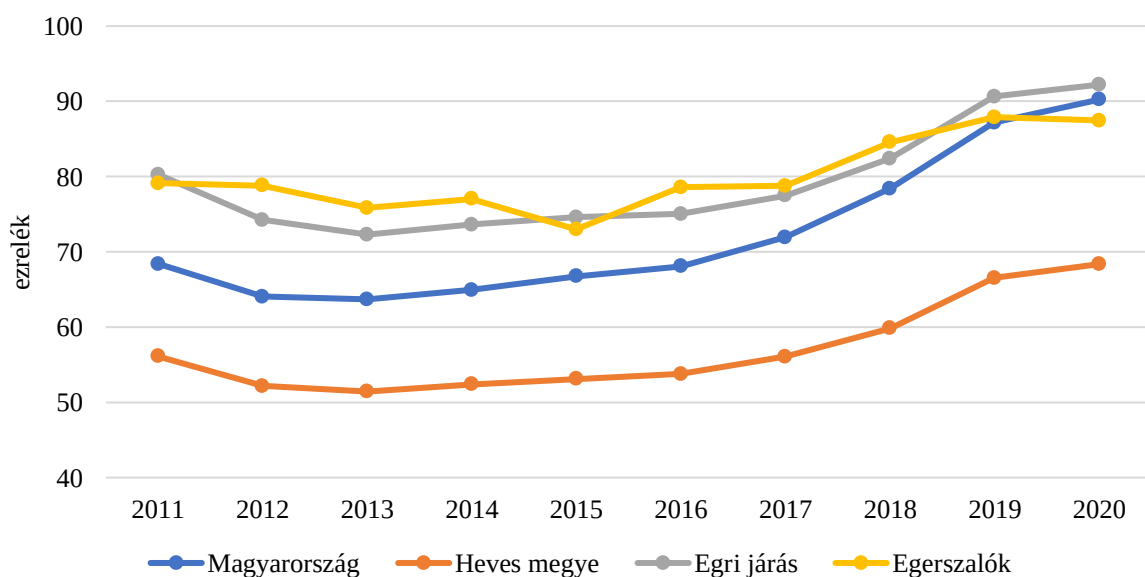
jelenleg az energiaválság sem sújtja, hiszen geotermikus energiát használnak. A munkahelyek és a versenyképes bérek megmaradtak és remélhetőleg a jövőben is meg tudnak maradni.

A jövedelmekhez kapcsolódva a település jövőképét, gazdasági növekedését és aktivitását egyaránt meghatározza az ott regisztrált és működő vállalkozások száma is. A 15. és 16. ábrán Magyarországra, Heves megyére, az Egri járásra és Egerszalókra vetítve láthatóak az értékek.

15. ábra: 1000 állandó lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma Magyarországon, Heves megyében, az Egri járásban és Egerszalókon, 2011-2020 között (ezrelék)

Forrás: TeIR adatbázisok alapján, saját szerkesztés

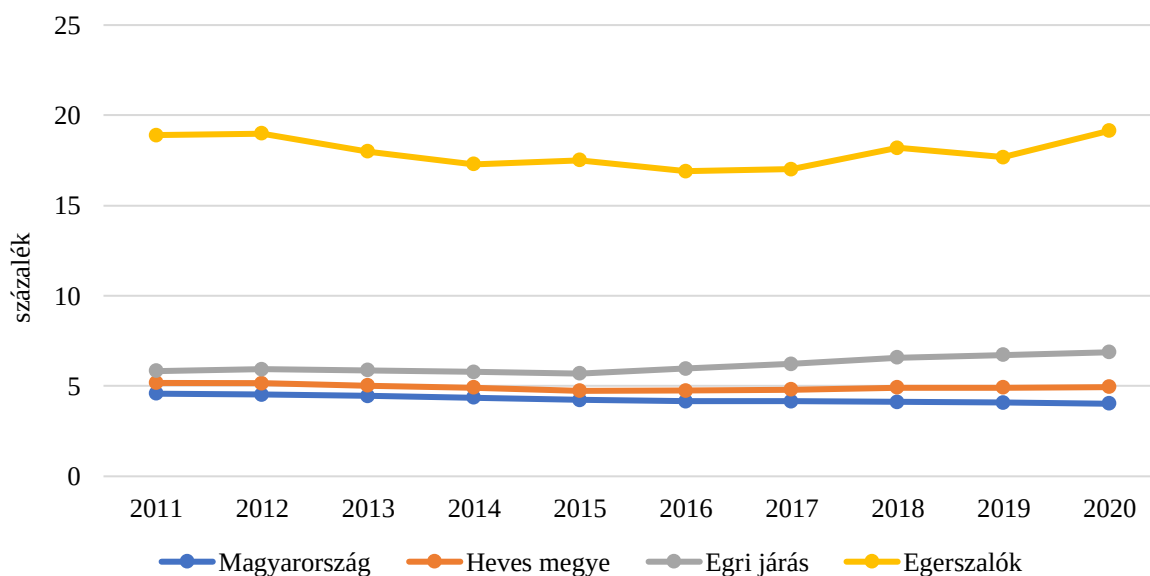

16. ábra: 1000 állandó lakosra jutó működő vállalkozások száma Magyarországon, Heves megyében, az Egri járásban és Egerszalókon, 2011-2020 között (ezrelék)

Forrás: TeIR adatbázisok alapján, saját szerkesztés

A diagramokból egyértelműen megállapítható, hogy nem minden regisztrált vállalkozás működik. A regisztrált vállalkozások esetén az évek előre haladtával minimális emelkedés figyelhető meg a magasabb területi szinteken, Egerszalók esetén azonban a stagnálás és az utolsó években már a csökkenés is megfigyelhető, így a legkevesebb regisztrált vállalkozás 2020-ban volt a vizsgált időszakon belül. Ezzel ellentétben a működő vállalkozások számában inkább a növekedés a jellemző tendencia. Egerszalókon a minimumot 2015-ben érte el, de az utolsó egy évben minimális csökkenés is kirajzolódik: 2019-ben 1000 főre 87,91 db, még 2020-ban ugyanennyi főre 87,43 db működő vállalkozás jutott. Mindkét ábrán a legmagasabb értékeket a vizsgált település adja, ami azt jelzi, hogy a településen kimagasló számú regisztrált és működő vállalkozás volt. Kivételt képez 2018. év után a működő vállalkozások számának alakulása, hiszen ekkor az értékek már a járási, majd az országos értékek alá esnek (15. és 16. ábra).

A vizsgált, kiemelten turisztikai vonzerővel rendelkező településről csak akkor kaphatunk átfogó képet, ha figyelembe vesszük a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban regisztrált vállalkozások számát az összes regisztrált vállalkozás arányában. Ezt azért fontos kiemeleten megvizsgálni, mert a település fő vonzóerejét és az ott élő emberek megélhetését a turizmus adja. A **17. ábrán** e mutató szerinti vizsgálat eredményei láthatóak:

17. ábra: A TEÁOR'08: I (Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás) nemzetgazdasági ágban regisztrált vállalkozások száma az összes regisztrált vállalkozás arányában, 2011-2020 (százalék)

Forrás: TeIR adatbázisok alapján, saját szerkesztés

Jól látható, hogy az Egerszalókon mért százalékos értékek sokkal magasabbak (minden évben 10% felettiek a különbségek) a járási, a megyei és az országos adatokhoz képest. Ez egyértelműen alátámasztja azt a tényt, hogy a település fő profilja a turizmus. 2020-ban érte el a maximumot, ekkor a vállalkozásokon belül a szálláshelyi vállalkozások száma 19,14%-ot mutatott. A legkevesebb ilyen jellegű vállalkozás 2016-ban mindössze a 16,91%-ot érte el. Minimális csökkenés figyelhető meg 2012 és 2017 között, viszont az ezt követő években ismételten inkább a növekedés volt a jellemző. Magyarországon és megyei szinten stagnáló, még az Egri járás szintjén, 2015. évtől kezdve folyamatosan emelkedő görbe rajzolódik ki, tehát növekedett a szálláshelyekkel foglalkozó vállalkozásoknak a száma a járásban (17. ábra).

A polgármester kinevezése óta a településen a működő vállalkozások száma folyamatosan emelkedett, ennek megtorpanását a pandémia okozta. A 2015. évi mélypont azzal magyarázható, hogy „gazdátlan” volt a település, de az időközi választások eredményeként újra aktív polgármestere lett a településnek. Varga István szerint népszerű és vonzó a települése a vállalkozások számára. A legnagyobb és legsikeresebb vállalkozás a Saliris Hotel, de emellett kiemelt a TMZ (a korábbi Bella Hungaria), a Juhász Szervíz és Termál Építőipari Kft. is. Emellett nem szabad megfeledkezni a helyi borászatokról és vendégházakról, kisebb szállodákról sem. A helyi intézkedéseknek köszönhetően a vállalkozások számára kisebb az iparűzési adó, mint a megyeszékhelyen.

Gyüre Mariann véleménye szerint a falu életében első helyen áll a turizmus, hiszen a falu lakosságszámával megegyezik a vendégágyak száma. Ez meglátása szerint kimagasló érték. Az elmúlt években ez a szám egyértelműen növekedett, egyre több ember kezdett vendégházak üzemeltetésébe.

Varga István szerint a feltárt melegvizet elsősorban a mezőgazdaság hasznosította az üvegházak fűtésére, azonban a víz magas ásványi anyag tartalma ezt nem tette lehetővé ugyanis a vízben oldott sók kiváltak a csövek falán, emiatt a mezőgazdasági csövek eltömődtek és tönkrementek. Ekkor vetődött fel a kérdés, hogy mire használható még ez a víz? Így jutott el a település egészen odáig, hogy mára számos turisztika vállalkozás működik a településen, kettő 4 csillagos hotel, termálkemping és 120 vendégház. A Saliris Hotel marketing igazgatója szerint a település fejlődésében és a turisztikai vállalkozások számának növekedésében is kiemelt szerepe van a Hotelnek. Az általuk befizetett adók biztosították és biztosítják az önkormányzat számára megpályázható fejlesztésekhez az önrészt, így a falu infrastrukturális fejlesztései (kerékpárút megépítése, főtér átépítése) révén vonzó nemcsak a pihenni, fürdeni vágyó emberek, hanem a turisztikai vállalkozások számára is.

5.3. SWOT-ANALÍZIS EGRSZALÓK PÉLDÁJÁN KERESZTÜL

A vizsgálat ezen alfejezetében Egerszalók települési SWOT analízisét mutatom be a kapott statisztikai eredményekből kiindulva.

A SWOT analízis módszere segítséget nyújt a település teljes körű vizsgálatára, illetve kiemeli az egyes tényezők kapcsolatát és összefüggéseit, ami által stratégiai célokat lehet megfogalmazni, illetve fel lehet vázolni a település jövőképét. A mozaikszo az erősségekből, gyengeségekből, a lehetőségekből és a veszélyekből tevődik össze, ezeket a területeket gyűjti egymás mellé az elemzés. A SWOT-elemzés inputjai azok a rendelkezésre álló adatok és információk, amelyeket a település gazdasági és társadalmi elemzése során, illetve a személyes mélyinterjúk alkalmával gyűjtöttem össze és rendszereztem.

4. táblázat: Egerszalók SWOT-analízise

	BELSŐ TÉNYEZŐK	KÜLSŐ TÉNYEZŐK
POZITÍV	Strenghts – Erősségek	Opportunities – Lehetőségek
	Népességmegtartó képesség ereje	Megújuló energia sokrétű hasznosítása, energiahatékonyság javítása
	Fiatal korstruktúra	Táj és természeti értékek megőrzésével összehangolt fejlesztések
	Magas vállalkozói potenciál	Kultúrával összekapcsolt kreatív gazdaság létrehozása, K+F+I fejlesztése
	Kiváló természeti és idegenforgalmi adottságok	Új idegenforgalmi szektorok létrehozása (biotermék és ökoturizmus)
	Eger közelsége	
NEGATÍV	Weaknesses – Gyengeségek	Threats – Veszélyek
	Korlátozott fejlesztési lehetőségek a természeti értékek miatt	Természeti erőforrások kiapadása
	Magas az álláskeresési ráta a megyei trendekhez képest	Támogatási források elapadnak, kedvezőtlen pályázati feltételek
	Általános iskola hiánya	Gazdasági környezet tovább hanyatlik országos szinten
	Hiányos közművek	Szabályozási környezet változása
		Az idegenforgalom fellendülése elmarad a várakozásoktól

Forrás: Saját szerkesztés

Minden település esetében vannak olyan belső és külső tényezők, amelyek vagy pozitívan, vagy negatívan értékelhetők. A belső tényezők alakulását a helyi döntések befolyásolhatják, míg a külső környezet tényezői, olyan tényezők, amelyekhez az adott térség szereplői csak alkalmazkodni tudnak, tehát nincsennek hatással rá, vagy csak nagyon kis mértékben. Az erősségek azok a belső tényezők, amelyek pozitívan, előnyként értékelhetők és amelyekre fejlesztés alapozható, ezzel szemben a gyengeségek negatívan, hátrányként, fejlesztéseket akadályozó belső tényezőként jelennek meg. A lehetőségek azok a külső tényezők, amelyek pozitív, a fejlesztéseket kívülről segítő és ösztönző tényezők, míg a veszélyek negatív hatásokat foglalnak magukba, a célokat kívülről hátráltató tényezők közé tartoznak.

Ha végig nézzük a település sikerességét meghatározó faktorokat, akkor egyértelműen a belső tényezők közül az erősségek azok, amik segítették Egerszalók fejlődését. A megyeszékhely közelsége miatt vonzó a falu az egri agglomerációban. Ez a vonzerő, illetve az ott rejlő kiváló természeti és idegenforgalmi adottságok miatt nagy a település népességmegtartó képessége, fiatal a korstruktúrája, valamint ezáltal magas a vállalkozói kedv is. Fontos ugyanakkor, hogy az erősségeket nem szabad hagyni elveszni és meg kell akadályozni, hogy gyengeséggé váljanak, tehát törekedni kell az előnyök megtartására.

Az erősségekkel szemben a gyengeségeken kell tudatosan és kellő elhatározottsággal javítani, ami által kiküszöbölhetők a hátrányok. Egerszalók esetében nagy hátrány, hogy nincsen a településen általános iskola, így az iskolás korú gyerekek kénytelenek a faluból a városba, Egerbe menni ezáltal a gyerekkoruk nem feltétlen kötődik már többé a településhez. Továbbá több olyan kialakított telekkel rendelkezik a falu, ami nincs kellő infrastruktúrával, közművel ellátva. Ezzel összefüggésbe hozhatók a korlátozott fejlesztési lehetőségek is a természeti értékek miatt. Például a Saliris is szeretett volna mélygarázst bővíteni, hiszen a parkolás megoldatlan volt a szállodában, viszont az önkormányzat nem járult hozzá a bővítéshez, hiszen meg van szabva, hogy meddig lehet a sódomb irányába építkezni, terjeszkedni. Érdekes tény az is, hogy a vizsgált magasabb szintű téregységekhez viszonyítva a településen magas az álláskereső ráta, amely igen jól mutatja, hogy rendelkezésre áll helyben az a munkaerőtartalék, amely át- és továbbképzésével – településfejlesztési stratégiai szempontból – a nevezett társadalmi csoportot előnyére is tudja fordítani a falu a jövőben.

A külső tényezőket vizsgálva lehetőségként jelenik meg az energiahatékonyság javítása, a közvilágítás korszerűsítése és a megújuló energiaforrások sokrétű hasznosítása. Előnyt jelenthetnek a település fejlődése szempontjából az összehangolt fejlesztések megvalósulása a táji és a természeti értékek megőrzésével, mint például az Egerszalóki-tó infrastrukturális

fejlesztése, valamint egy kultúrával összekapcsolt kreatív gazdaság létrehozása. Továbbá újabb lehetőségeket lehet kiaknázni új idegenforgalmi szektorok létrehozásával, mint például a biotermékek értékesítése vagy az ökoturizmus fellendítése.

Ezzel szemben a célok megvalósulását hátráltató legnagyobb veszély a gyógyvíz kiapadása, az, hogy mennyi ideig lesz még elérhető a gyógyvíz a településen. Veszély továbbá a támogatási források elapadása és a kedvezőtlen pályázati feltételek megléte, ugyanis a fejlesztések, beruházások főként pályázatok és támogatások révén tudnak létrejönni, ami nagy mértékben alakítja a település jövőjét. Az országos gazdasági és szabályozási környezet kedvezőtlen változása is veszélyforrást jelenthet a településre, illetve ezzel szorosan összefügghet az is, hogy az idegenforgalom fellendülése elmarad a várakozásoktól és az eddigi rekordévek után visszaesés lesz a turizmusban.

5.4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS A HIPOTÉZISEK MAGYARÁZATA

A pályamunka utolsó elemzést tartalmazó részében a kutatás során kapott eredményekből következtetéseket vonok le, ezt követően pedig a hipotéziseimet kívánom megmagyarázni.

Összegezve elmondható, hogy hazánk és Közép-Európa egyedülálló természeti képződményével rendelkező heves megyei falu gazdasági és társadalmi tendenciáit vizsgálva betekintést nyerhettem egy nagyon sokrétű, népszerű és sikeres település működésébe. A sikerének és az ismertségének a kulcsa egyértelműen természeti adottságaiban rejlik, aminek köszönhetően rohamos fejlődésnek indult a település gazdasági és társadalmi szempontból is. A település fejlődését kezdetben a szőlészet és a borászat határozta meg, azonban egyre többen próbáltak a mezőgazdaságból a falusi turizmus irányába nyitni. A szálláshelyek turisztikai bevételeiből befolyt önerő lehetővé teszi a falu fejlődését kormányzati és egyéb támogatások széles skálájával (pl. Magyar Falu Program (MFP), EU támogatások, egyéb állami támogatások), amelynek köszönhetően kiemelt jelentőségű és vonzó település lett a térségben.

A falu gazdasági és társadalmi helyzetének elemzése során fény derült arra, hogy Egerszalókot a népességszám növekedése, a fiatalosabb korstruktúra, a kimagasló számú regisztrált és működő vállalkozás, illetve regisztrált szálláshelyi vállalkozás jellemzi az országos, megyei és járási trendekhez képest.

Egerszalók önkormányzatának településfejlesztési tevékenységéről megállapítható, hogy tervszerűen és jól működik. Az évek során kialakult gyakorlatot folytatja a faluvezetés. Az Integrált Településfejlesztési Stratégiájában (ITS) is az előző évek munkájára építve kerültek

meghatározásra a fejlődési célok, és e célok elérését segítő fejlesztések. Továbbra is a befektetések ösztönzése az egyik fejlesztési terület, melyen javítani kíván a faluvezetés, és a munkahelyteremtő, saját bevételeket növelő lépéseket folytatni kívánja. A másik fejlesztési terület a fiatalok Egerszalókra történő vonzása, továbbá hosszútávú megtartása.

Véleményem szerint ahhoz, hogy egy település vonzó, élhető és fenntartható legyen a XXI. században, meghatározó kell, hogy legyen az emberek megélhetésének és életminőségének magas színvonalon való fenntartása. Ahhoz viszont, hogy egy település jövőképét a helyi igények, illetve korunk elvárásainak megfelelően lehessen alakítani, szükséges lehet a település lakosságának az igényfelmérése. Ennek köszönhetően ki lehet dolgozni a település közép- és hosszútávú fejlesztési stratégiáit a szükséges tudás- és pénztőke bevonásával és az egyes pályázati források teljeskörű felmérésével.

Felmerül viszont a kérdés, hogy Egerszalók jövőképét, mely tényezők tudják befolyásolni?

Egerszalók további sikerének a kulcsa a természeti értékek megőrzésében, a fiatalok helyben tartásában, a helyi társadalmi kohézió erősítésében, a helyben termelt javak helyben történő felhasználásában, a lakosságot kiszolgáló intézmények fejlesztésében, a pályázati lehetőségek megragadásában, a külföldi kapcsolatok és további beruházások serkentésében rejlik, illetve lehet a jövőbeli tovább-fejlődés egyik szegmense.

A vizsgált adatok és az eredmények alapján a dolgozat elején – a célkitűzések fejezetben – megfogalmazott hipotéziseket az alábbiak szerint értékelem.

H1: AZ ELMÚLT ÉVTIZEDBEN EGRSZALÓK NÉPESSÉGNÖVEKEDÉSI TENDENCIÁI POZITÍV IRÁNYÚAK, ÍGY A NÉPESSÉG SZÁMA FOLYAMATOSAN NÖVEKSZIK.

Egerszalók állandó népességszámának és a népességszám-változásához kapcsolódó bázis- és láncviszonyszámok tendencia vizsgálatának alkalmazásával egyértelműen kirajzolódik a pozitív irányú népességnövekedés. Interjúimból kiderült, hogy a falu továbbra is vonzó a fiatal népesség körében, nehezen találni eladó házat, viszont építési területek bőséggel rendelkezésre állnak, amelyek közművesítése még várat magára.

Így az első hipotézisemet teljes mértékben igazoltnak tekintem.

H2: A MUNKAERŐPIACI ÉS GAZDASÁGI MUTATÓK ALAPJÁN EGRSZALÓK VERSENYPÉPESEBBNEK BIZONYUL AZ EGRI JÁRÁS ÉS HEVES MEGYE AGGREGÁLT ÉRTÉKEINÉL.

A munkaerőpiaci és gazdasági trendek vizsgálatához készített diagrammokból világosan kirajzolódik Egerszalók jelentősége és versenyképessége az Egri járásban és Heves megyében. A kutatásaim és interjúim is alátámasztják második állításomat, miszerint a település vonzó a befektetni szándékozók számára és megtartó, fejlesztő erővel bír a már meglévő vállalkozások esetében is. A település adta lehetőségek munkahelyteremtéssel és megtartással bírnak, a gazdasági fejlődés folyamatos a településen. A településen történt és történő fejlesztések is a gazdaság erősödését segítik.

Így a második hipotézisemet is teljes mértékben igazoltnak tekintem.

H3: EGRSZALÓK TURISZTIKAI SZEMPONTBÓL KIEMELT JELENTŐSÉGŰ TELEPÜLÉSNEK BIZONYUL HAZÁNKBAN.

A településen regisztrált szálláshelyi vállalkozások száma, a turisztikai beruházások, fejlesztések, a látnivalók és köztük az egyedülálló természeti értékek, adottságok az utolsó hipotézisemet is teljes mértékben igazolják. Interjúim alanyai is megerősítették ezt a tényt, hiszen a szállodák és a kemping mellett a falusi turizmus is virágzik a településen. Répási Ferenc, a Saliris értékesítési és marketing igazgatója is alátámasztotta ezt a tényt, hiszen a Hungest Hotelekhez tartozó szállodájukban már most a 2023-as tavaszi foglalásokat értékesítik.

Így a harmadik hipotézisemet is teljes mértékben igazoltnak tekintem.

Véleményem szerint ez a kutatási téma számos további vizsgálati lehetőséget rejt még magában, amelyeket az elkövetkező időszakban szeretnék feldolgozni. Szeretném folytatni ezirányú elemzéseimet, amellyel a település vezetésének, az egerszalóki önkormányzatnak, és a lakosságnak a segítségére lehetek egy igazán színes szakmaterület, a vidék- és településfejlesztés területén. Nem mellesleg célom, hogy a vidék- és területfejlesztés tárgykörében szerzett tudásommal és tapasztalataimmal értékes munkaerővé váljak.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A dolgozat hatodik, záró részében kívánom összefoglalni a kutatásom lefolytatását és a kapott eredményeimet.

Pályamunkám egy Heves megyei településre Egerszalókra fókuszált, amelynek a különböző gazdasági és társadalmi tényezőinek a változást térképeztem fel, illetve rávilágítottam hazánk egyedülálló természeti képződményével rendelkező településének, az endogén erőforrásaiban rejlő sikerére és fejlődési lehetőségeire.

Kutatásom során a tématerülethez leginkább illeszkedő, relevánsnak ítélt hazai és nemzetközi szakirodalmakat dolgoztam fel, a vidékfejlesztés tértudományokban betöltött szerepén, a helyi – endogén – gazdaságfejlesztés lehetőségein, a településfejlesztés és a turizmus kapcsolatrendszerén, illetve a vizsgált település, Egerszalók és járásának, az Egri járásnak bemutatásán keresztül. Továbbá szekunder kutatásom során településsoros adatokat gyűjtöttem 10 éves intervallumban, 2011-től 2020-ig az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszerből (TeIR), illetve a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) Területi Statisztikai Adatok Rendszeréből (TSTAR). Az elemzésem során az Egerszalókra vonatkozó települési adatbázisokat összevettem az országos, megyei és járási adatokkal, aminek a segítségével viszonyítási alapokat tudtam képezni.

A vizsgálathoz, így az adatok ábrázolásához alap– és számított mutatókat használtam fel, amit az alábbi csoportokra bontottam:

- A népességszám változásának tendenciái és a korstruktúra vizsgálata
- A munkaerőpiaci és gazdasági trendek vizsgálata

A tanulmányom magasabb szintre emelése érdekében a kutatás primer részében a településre megfelelő, releváns rálátással bíró személyekkel készített félig strukturált mélyinterjúra támaszkodtam. Ezzel a „puha” módszerrel olyan információk és vélemények feltérképezése volt a célom, amelyek nem ismertek vagy nem teljesen tisztázott ok-okozati összefüggések megértéséhez volt szükséges. A település polgármesterével, a Saliris értékesítési és marketing igazgatójával, illetve a Turisztikai Információs Iroda vezetőjével készített interjúk alapul szolgáltak a településről készített SWOT-analízishez, amelynek köszönhetően egy átfogó képet kaptam a település életképességéről, illetve arról, hogy mely feladatok a legmértékesebbek az egyes fejlesztési stratégiák megalkotása szempontjából.

Összességében elmondható, hogy Egerszalók környezete és megjelenése az utóbbi évek tervszerű fejlesztései során jelentősen javultak, és szép, élhető település benyomását kelti. A kitörési pontok további kihasználása nyomán a későbbiekben is egy folyamatos fejlődési útra léphet. A feladatok megoldásában meghatározó szerepe volt és lesz az elképzeléseket kidolgozó, a folyamatokat felügyelő, megfelelő szakemberekkel rendelkező Polgármesteri Hivatalnak. A falu eddigi eredményeit és jövőbeni céljainak elérését is nagyban befolyásolta/befolyásolja, hogy a falu vezetése és a fejlesztések egyéb érintettjei saját eszközeikkel milyen mértékben kapcsolódtak be a közös érdekeket szolgáló munkába. A döntéshozók és vállalkozók saját céljaik, érdekeik figyelembevételén túl eddig is hozzájárultak és remélhetőleg a jövőben is hozzájárulnak a fejlődéshez elengedhetetlen gazdasági és társadalmi környezet megalapozásához és létrehozásához.

Meglátásom szerint Egerszalók a közelmúlt terveinek megvalósításával egy olyan szakasz végéhez ért, ahol a falut kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése nagyrészt megvalósult. A továbblépés az önfenntartás és az életminőséget javító szolgáltatások irányába kell, hogy vezessen, ahol a fejlett infrastruktúra és közigazgatás mellett az önkormányzat saját eszközeivel segítse elő a működő vállalkozások megtartását, fejlesztését és újak letelepedését.

Mindent összegezve, úgy vélem, hogy e kutatás alkalmával sikerült feltérképeznem a település jelenlegi gazdasági és társadalmi helyzetét az alap- és számított mutatók, valamint az interjúk segítségével. Véleményem szerint a téma feldolgozásával, a település minél szélesebb körű megismerésével és tanulmányozásával, valamint a dolgozat megírásával olyan tudásra tehettem szert, amelyből kiindulva további célom, hogy a jövőben mesterszakos hallgatóként folytassam e tématerülethez tartozó kutatásaimat.

7. IRODALOMJEGYZÉK

1. Áldorfai, G. – Topa, Z. (2015): Helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés. Szemelvénygyűjtemény, Gödöllő.
2. Bajmócy, Z. (2011): Bevezetés a helyi gazdaságfejlesztésbe. Jate Press, Szeged.
3. Braithwaite, K. (2009): Building on What You Have Got – A Guide to Optimising Assets. Carnegie UK Trust, Dunfermline, UK.
4. Capello, R. (2011): Location, Regional Growth and Local Development Theories. Aestimum, 1, pp. 1–25.
5. Czene, Z. – Ricz, J. (2010): Területfejlesztési füzetek 2. – Helyi gazdaságfejlesztés – Ötletadó megoldások, jó gyakorlatok, VÁTI Nonprofit Kft., Budapest.
6. Csizmadia, L. (1992): Falusi turizmus – környezetbarát turizmus oktatási összefüggései. Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző, Budapest.
7. Dávid, L.; Jancsik, A.; Rátz, T. (2007): Turisztikai erőforrások. A természeti és kulturális erőforrások turisztikai hasznosítása. Budapest. pp. 48-50.
8. Enyedi, G. (1975): A magyar falu átalakulása. in: Földrajzi Értesítő XXIV. évf. 2. sz., pp. 109-124.
9. Farkas, P. (2006): Egymásba kapaszkodva. Település - és közösségfejlesztés a globalizáció korában. L' Harmattan Kiadó, Budapest.
10. Fehér, I. – Kóródi, M. (2007): A vidéki turizmus diverzifikációs sajátosságai. Agroinform (http://www.agroinform.com/files/aktualis/pdf_agroinform_20070104102814_turizmus.pdf). Letöltés dátuma: 2022. október 2.
11. Földművelésügyi Minisztérium (1997): Agrárprogram- Vidékfejlesztés. Vitaanyag, Budapest, pp. 3-18.
12. Fülep, T. (2004): Szelíd, öko- és természetjáró turizmus, az idegenvezetés és a túravezetés összekapcsolódása. Holocén Természetvédelmi Egyesület. A Puszta 2003, 1/20. Miskolc, pp. 229–262.
13. G. Fekete, É. (2005): Vidékpolitika. Miskolci Egyetem Világ és Regionális Gazdasági Intézet, Miskolc.
14. G. Fekete, É. (2013): Integrált vidékfejlesztés, Miskolc.
15. Heilig, G. K. (2002): European Rural Development (ERD). Project Description. Laxenburg, Austria, International Institute for Applied Systems Analysis.
16. Káposzta, J. – Tóth, T. (2013): Regionális és vidékfejlesztési ismeretek. Debrecen: DE Gazdálkodástudományok Centruma

17. Káposzta, J. (2014): Területi különbségek kialakulásának főbb összefüggései. *Gazdálkodás*, pp. 399-412.
18. Káposzta, J. (2020): A vidékfejlesztés helye a regionális tudományban. *Tér és Társadalom* 34. évf., 1. szám. pp. 37-40.
19. Kovács, D. (2003): „Falusi és vidéki turizmus” értelmezése a nemzetközi irodalomban. In: Kovács, D. (szerk.): *A falusi turizmus hagyományai*. Mezőgazda Kiadó, Budapest, pp. 57-68.
20. Kovács, D. (2015): Falusi turizmus Magyarországon – kérdések és dilemmák. *Területi Statisztika*, 2015, 55(6): pp. 592–613.
21. László, M. – Pap, N. (2007): A terület- és településfejlesztés társadalompolitikai aspektusai. A PTE TTK Földrajzi Intézet, Politikai Földrajzi és Területfejlesztési Tanszékének valamint Társadalomföldrajzi és Urbanisztikai Tanszékének elektronikus folyóirata, Pécs.
22. Lengyel, I. (2012): A hazai területfejlesztés zsákutcái: a triális Magyarország. In Rechnitzer J. – Rácz Sz. (szerk.): *Dialógus a regionális tudományról*. Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola, Magyar Regionális Tudományi Társaság, Győr, pp. 140–150.
23. Mezei, C. (2006): Helyi gazdaságfejlesztés Közép-Kelet- Európában. *Tér és Társadalom*, 3, pp. 95-108.
24. Michalkó, G. (2008): A turisztikai tér társadalomföldrajzi értelmezésének új dimenziói. MTA doktori értekezés. Budapest, 211 p.
25. Michalkó, G. (2011): A turisztikai termék. In. Michalkó G. szerk.: *Turisztikai terméktervezés és fejlesztés*. E-Turizmus, Pécsi Tudományegyetem. Pécs, pp. 1–6. (<http://www.eturizmus.pte.hu/szakmai-anyagok/Turisztikai%20term%C3%A9ktervez%C3%A9s%20%C3%A9s%20fejleszt%C3%A9s/book.html#d6e318>).
Letöltés dátuma: 2022. október 6.
26. Muhi, B. (2010): A falusi turizmus szerepe az Európai Unió és Szerbia vidékfejlesztési politikájában. (http://www.vmtt.org.rs/mtn2010/338_359_Muhi_A.pdf). Letöltés dátuma: 2022. október 12.
27. Nagy, H. (2018): A helyi gazdaság szereplőinek együttműködési lehetőségei a vidéki térségek versenyképességének fokozására. *Studia Mundi - Economica*, Vol. 5. No. 1.(10.18531/Studia.Mundi.2018.05.01.24-32), pp. 24-32.
28. OECD (1998): *Agricultural Policy Reform and the Rural Economy in OECD countries*, Paris
29. Puczkó L. – Rátz T. (1998) *A turizmus hatásai*, Budapest, Aula – Kodolányi János Főiskola.

30. Rechnitzer, J. (szerk.) (2007): Település és fejlesztés. Magyar Közigazgatási Intézet. KSZK. ROP 3.11. Programigazgatóság Budapest, 235 p.
31. Szabó, G. – Csapó, J. – Marton, G. (2017): Zöldutak a turizmusban – Innováció és jó gyakorlat a szelíd turizmusban. Földrajzi Közlemények 2017. 141:(2) pp. 152–163.
32. Szabó, G. (2012): A vidéki turizmus evolúciója: a falusi turizmus és a borutak. In.: Szalók Cs., Remenyik B. és Zimányi K. (szerk.): Múlt a jövőben – tradíció és megújulás a turizmusban és vendéglátásban. BGFKVIF, Budapest, pp. 156–168.
33. Szabó, G. (2007): A vidéki turizmus konkrét formái. Falusi Turizmus Tájékoztató 1–2: pp. 8–10.
34. Szalók, Cs. (2016): Gourmetételek jelentősége, falusi turisztikai lehetőségek, FATOSZ (<https://docplayer.hu/18340050-Gourmet-etelek-jelentosege-falusi-turisztikai-lehetosegek-dr-szalok-csilla-falusi-es-agroturizmus-orszagos-szovetsege-2016-04-18.html>). Letöltés dátuma: 2022. október 12.
35. Terluin, I. J. (2003): Differences in economic development in rural regions of advanced countries: an overview and critical analysis of theories. Journal of Rural Studies, 3, pp.327–344.
36. Tiner, T. (2008): Területfejlesztés, településfejlesztés. Selye János Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Komárno.
37. Udvardy, P. (2010): Agrár- és vidékfejlesztési stratégiák regionális alkalmazása 7. Vidékfejlesztési stratégiák és programok, LEADER. Nyugat-magyarországi Egyetem Geoinformatikai Kar.
38. Ward, N. – Atterton, J. – Tae-Yeon, K. – Lowe, P. – Phillipson, J. – Thompson, N. (2005): *Universities, the Knowledge Economy and 'Neo-Endogenous Rural Development'*. Centre for Rural Economy Discussion Paper Series No. 1, (<https://www.ncl.ac.uk/media/wwwnclacuk/centreforruraleconomy/files/discussion-paper-01.pdf>). Letöltés dátuma: 2022. október 12.

INTERNETES FORRÁSOK

- [1] Központi Statisztikai hivatal – KSH (2011-2020) Letöltés dátuma: 2022.október 10.
- [2] Országos Területfejlesztési Információs Rendszer – TeIR (2011-2020) Letöltés dátuma: 2022. október 10.
- [3] Egerszalók Község Önkormányzata – www.egerszalok.hu (2022) Letöltés dátuma: 2022. október 12.

8. ÁBRA- ÉS TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. ÁBRA: A VIDÉKFEJLESZTÉS DIMENZIÓI	7
2. ÁBRA: A HELYI GAZDASÁGFEJLESZTÉS ESZKÖZEI	10
3. ÁBRA: A VIDÉKI TURIZMUS TÍPIZÁLÁSA	15
4. ÁBRA: EGRSZALÓK ELHELYEZKEDÉSE MAGYARORSZÁGON	19
5. ÁBRA: EGRSZALÓK ÁLLANDÓ NÉPESSÉGE, 1990-2020 KÖZÖTT (FŐ).....	20
6. ÁBRA: AZ ÁLLANDÓ NÉPESSÉGSZÁM-VÁLTOZÁS KIMUTATÁSA – BÁZISVISZONYSZÁMMAL – MAGYARORSZÁGON, HEVES MEGYÉBEN, AZ EGRI JÁRÁSBAN ÉS EGRSZALÓKON, 2011- 2020 KÖZÖTT (SZÁZALÉK).....	23
7. ÁBRA: AZ ÁLLANDÓ NÉPESSÉGSZÁM-VÁLTOZÁS KIMUTATÁSA – LÁNCVISZONYSZÁMMAL – MAGYARORSZÁGON, HEVES MEGYÉBEN, AZ EGRI JÁRÁSBAN ÉS EGRSZALÓKON, 2011- 2020 KÖZÖTT (SZÁZALÉK).....	24
8. ÁBRA: AZ ÖREGEDÉSI INDEX VÁLTOZÁSA MAGYARORSZÁGON, HEVES MEGYÉBEN, AZ EGRI JÁRÁSBAN ÉS EGRSZALÓKON, 2011-2020 KÖZÖTT (SZÁZALÉK)	26
9. ÁBRA: FIATALKORÚAK (0-14 ÉVESEK) ELTARTOTTSÁGI RÁTÁJA MAGYARORSZÁGON, HEVES MEGYÉBEN, AZ EGRI JÁRÁSBAN ÉS EGRSZALÓKON, 2011-2020 KÖZÖTT (SZÁZALÉK).....	26
10. ÁBRA: IDŐSKORÚAK (65-X ÉVESEK) ELTARTOTTSÁGI RÁTÁJA MAGYARORSZÁGON, HEVES MEGYÉBEN, AZ EGRI JÁRÁSBAN ÉS EGRSZALÓKON, 2011, 2020 (SZÁZALÉK).....	27
11. ÁBRA: A TERMÉSZETES SZAPORODÁS/FOGYÁS MUTATÓ MAGYARORSZÁGON, HEVES MEGYÉBEN, AZ EGRI JÁRÁSBAN ÉS EGRSZALÓKON, 2011-2020 KÖZÖTT (EZRELEK)	29
12. ÁBRA: BELFÖLDI VÁNDORLÁSI EGYENLEG HEVES MEGYÉBEN, AZ EGRI JÁRÁSBAN ÉS EGRSZALÓKON, 2011-2020 KÖZÖTT (EZRELEK).....	30
13. ÁBRA: ÁLLÁSKERESÉSI RÁTA MAGYARORSZÁGON, HEVES MEGYÉBEN, AZ EGRI JÁRÁSBAN ÉS EGRSZALÓKON, 2011-2020 KÖZÖTT (SZÁZALÉK).....	31
14. ÁBRA: EGY ÁLLANDÓ LAKOSRA JUTÓ SZJA ADÓALAPOT KÉPZŐ ÉVES JÖVEDELEM MAGYARORSZÁGON, HEVES MEGYÉBEN, AZ EGRI JÁRÁSBAN ÉS EGRSZALÓKON, 2011- 2020 KÖZÖTT (EZER Ft/FŐ/ÉV).....	32
15. ÁBRA: 1000 ÁLLANDÓ LAKOSRA JUTÓ REGISZTRÁLT VÁLLALKOZÁSOK SZÁMA MAGYARORSZÁGON, HEVES MEGYÉBEN, AZ EGRI JÁRÁSBAN ÉS EGRSZALÓKON, 2011- 2020 KÖZÖTT (EZRELEK).....	33
16. ÁBRA: 1000 ÁLLANDÓ LAKOSRA JUTÓ MŰKÖDŐ VÁLLALKOZÁSOK SZÁMA MAGYARORSZÁGON, HEVES MEGYÉBEN, AZ EGRI JÁRÁSBAN ÉS EGRSZALÓKON, 2011- 2020 KÖZÖTT (EZRELEK).....	33

17. ÁBRA: A TEÁOR'08: I (SZÁLLÁSHELY-SZOLGÁLTATÁS, VENDÉGLÁTÁS) NEMZETGAZDASÁGI ÁGBAN REGISZTRÁLT VÁLLALKOZÁSOK SZÁMA AZ ÖSSZES REGISZTRÁLT VÁLLALKOZÁS ARÁNYÁBAN, 2011-2020 (SZÁZALÉK).....	34
1. TÁBLÁZAT: A VIDÉKFEJLESZTÉSI MODELLEK	11
2. TÁBLÁZAT: AZ EGRI JÁRÁS TELEPÜLÉSEI JOGÁLLÁS, TERÜLET ÉS ÁLLANDÓ NÉPESÉGSZÁM SZERINT, 2020-BAN	17
3. TÁBLÁZAT: AZ ELEMZÉSHEZ FELHASZNÁLT SZÁMÍTOTT MUTATÓK RENDSZERE, MÉRTÉKEGYSÉGEIKKEL EGYÜTT	21
4. TÁBLÁZAT: EGRSZALÓK SWOT-ANALÍZISE	36